Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT — פרייז 15 גראשען — היינט 8 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 289 | Łódź, Sroda, 17 grudnia 1930 r. | אכטער יאהרגאנג | לאדז, מיטוואך כ"ז כסלו תרצ"א | № 289

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

עקספאזע פון פינאנץ־מיניסטער

רעגירונג גרייט צו שטייער־הנחות. — מעשה בריסק אין סיים. — פארשלאגען פון יודישען „קאלא" — אפשאפען יורישע בעגרענצונגען. — שארפע דעקלאראציעס פון דער אפאזיציע

נעכטיגע זיצונג פון סיים

וו א ר ש א, 16. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). אויף דער היינטיגער זיצונג פון סיים האט מען געווארט מיט גרויס שפאנונג. דער סיים האט פון באלד אנגעפריה זיך אנגעהויבן אנפילען מיט דעפוטאטען, נייגיריגע סענאטארען, א גרויס פובליקום אויף דער גאלעריע און פיל אינלענדישע און אויסלענדישע זשורנאליסטען. די סיבה פון דער דאזיגער שפאנונג איז געווען די

דרינגענדע פארשלאגען וועגען בריסק

וואס זענען אריינגעטראגען געווארען דורך די ענדעקעס און „צענטראלעוו" וועגען בעפרייען די דעפוטאטען, וועלכע זיצען נאך אין טורמע, און די עקספאזע פון פינאנץ־מיניסטער מאטושעווסקי. די נייגיריגע איז אבער אויסגעקומען זעהר לאנג צו ווארטען, ווייל דער פינאנץ־מיניסטער האט זיין רעדע ערשט געהאלטען ארום 5 א זייגער נאכמיטאג און די דרינגענדע „בריסקער" פארשלאגען זענען געקומען אויף דער טאג־ארדנונג דריי־פירטעל 11 אין אוונט.

11 א זייגער פארמיטאג האט דער סיים־מארשאלעק שוויטאלסקי געעפענט די זיצונג. ער האט בעעהרט דעם אנדענק פון טראגיש־אומגעקומענעם ערשטען פוילישען מלוכה־פרעזידענט גאבריעל נארוטאוויטש, וועמענס יאהרצייט ס'איז היינט אויסגעפאלען. אלע דעפוטאטען זענען אויפגעשטאנען פון די ערטער.

דאן האט דער סיים־מארשאלעק פארגעלייענט א בריף פון פרעזעס פון דער העכסטער מלוכה־קאנטראל גענ. קושעמינסקי. אין דעם בריף ווערט געזאגט, אלע ידיעות וועגען דער

ווירטשאפט אין דער סיים־קאנצעלאריע

שטאמען נישט דירעקט און נישט אונדירעקט פון דער העכסטער מלוכה־קאנטראל. די אויספארשונג, וועלכע איז געפיהרט געווארען געגען א בעשטימטען פון דער סיים־קאנצעלאריע וועגען א הלואה, וואס יענער האט גענומען, האט נישט געגעבען קיין שום גרונד צו וועלכע ס'איז קאנסעקווענצען. דער בריף האט אין די סיים־קרייזען געמאכט א שטארקען איינדרוק, ווייל דערמיט זענען אפגעשלאגען געווארען אלע אטאקעס געגען דעם געוועזענעם סיים־מארשאלעק דאשינסקי און געגען דער ווירטשאפט אין דער פריהערדיגער סיים־קאנצעלאריע.

דאן איז נאך איבערגעלייענט געווארען דער בעריכט פון דער העכסטער קאנטראל־קאמער פאר'ן יאהר 1929[30 און דער מארשאלעק האט מיטגעטיילט, אז די רעגירונג האט אריינגעטראגען אין סיים צוויי געזעץ־פראיעקטען: וועגען זאפאלקעס־מאנאפאל און וועגען א הלואה אויף דעם דאזיגען מאנאפאל. די פראיעקטען זענען איבערגעשיקט געווארען אין דער קאמיסיע.

דאן איז נאך איבערגעלייענט געווארען דער פארשלאג פון דער רעגירונג וועגען

אפשאפן אלע צארישע בעגרענצונגען

אין דער מאטיווירונג פון פארשלאג ווערט געזאגט, אז די בעגרענצונגען זענען פראקטיש סיי־ווי־סיי נישט אנגעווענדעט געווארען, פאר די נידריגע בעאמטע זענען זיי אבער א מעגין פון פערשידענע מיספארשטענדנישען און דעריבער דארפען זיי אפגעשאפען ווערען אויפ'ן געזעצגעבערישען אופן. ווייטער ווערען איבערגעלייענט עטליכע

פארשלאגען פון יודישען „קאלא":

1) וועגען נאוועליזירען דאס געזעץ וועגען זונטאג רוה אויף דעם אופן, אז די, וואס ארבייטען און האנדלען נישט אום שבת זאל ערלויבט ווערען אין א געוויסער מאס צו ארבייטען און האנדלען אום זונטאג, 2) וועגען דעם, אז די מלוכה זאל אויסהאלטען דאס יודישע שול־וועזען און 3) וועגען די שיקאנעס אויף ד יודישע ליסטעס ביי די לעצטע סיים־וואהלען. די יודישע פארשלאגען זענען אונטערגעשריבן געווארען דורך די אוקראינער און דורך א טייל פון פ.פ.ס., כדי כ'זאלען זיין די ענטשפרעכענדע צאהל אונטערשריפטען.

נאכדעם, ווי עטליכע דעפוטאטען, וואס זענען נישט געווען אויף דער ערשטער סיים־זיצונג האבען אפגעגעבען די שבועה איז מען צוגעטרעטען צו בעטראכטען דעם נייעם

סיים־רעגולאמין,

וועלכער איז שוין אנגענומען געווארען דורך דער קאמיסיע. ס'רעפערירט דער דעפוטאט פון ב. ב. פאדאמסקי, ער זאגט, אז דער נייער רעגולאמין האט 4 זעהר בעדייטענדע ענדערונגען. ערשטענס, אז פארשלאגען און אינטערפעלאציעס זאלען האבען א וויכטיגע בעדייטונג און צוליב דעם וועלען זיי דארפען האבען מעהר אונטערשריפטען ווי ביז איצט. צווייטענס, זאלען די סיים־זיצונגען נישט פערציהען זיך צו לאנג, דריטענס, זאל א פארדערונג וועגען א נאמענטליכע אפשטימונג דארפען 70 אונטערשריפטען אנשטאט ביז אהער 50 און פירטענס, ווערט פערלייכטערט די פראצעדור וועגען ארויסגעבען דעם געריכט דעפוטאטען. דער רעפערענט זאגט נאך, אז אין דער קאמיסיע איז געווען א דיסקוסיע וועגען דעם ארטיקעל 84, וואו ס'רעדט זיך וועגען פענסיעס פאר'ן סיים־מארשאלעק און וויצע־מארשאלקעס נאכדעם ווי דער סיים ווערט פונאנדערגעלאזט. די קאמיסיע האט בעשלאסען, אז אין דער דאזיגער צייט דארף דאס סיים־פרעזידיום נישט בעקומען קיין געהאלט.

ווענן דעם רעפעראט ענטוויקעלט זיך א גרויסע דיסקוסיע, צוו. אנד. טרעט אויך ארויס דער יודישער

דעפוטאט זאמערשטיין

וועלכער וויזט אן, אז מיט'ן אננעהמען דעם סיים־רעגולאמין ווערען שטארק בעאיינפלוסט די קליינע גרופעס אין סיים און בעזונדערס די יודען. די שבועה, וואס די דעפוטאטען האבען אפגעגעבען, זאגט דעפ. זאמערשטיין, פערפליכטעט אלע דעפוטאטען גלייך צו ארבייטען. געטריי. דער רעגולאמין פערטיילט אבער די דעפוטאטען אויף 2 קאטעגאריעס. די יודישע דעפוטאטען, וועלכע פערטרעטען 3 מיליאן בירגער אין לאנד ווערט אוועקגענומען די מעגליכקייט פון יעדער איניציאטיוו. זיי ווערען בעזייטיגט פון דער סיים ארבייט, וועלען נישט קענען זיין קיין מיטגלידער אין קאמיסיעס, וועלען נישט קענען אריינטראגען קיין אינטערפעלאציעס און פארשלאגען. די יודישע דעפוטאטען ווערען געצוואונגען צו ווערען לעדיג־געהער. ער בעט דעם סיים אנצונעהמען אייניגע אויסבעסערונגען, וועלכע זאלען מעגליך מאכען די יודישע דעפוטאטען צו ערפילען זייער פליכט.

די יודישע אויסבעסערונגען ווערען אפגעווארפען

דער סיים־רעגולאמין ווערט אנגענומען און ס'ווערט ערקלערט א הפסקה.

עקספאזע פון פינאנץ־מיניסטער מאטושעווסקי

נאך דער הפסקה ארום 5 א זייגער נעהמט א ווארט דער פינאנץ־מיניסטער מאטושעווסקי צו זיין עקספאזע וועגען דער לאגע אין לאנד. דער מיניסטער זאגט, אז פון יאהר 1926 ביז 1929 זענען די מלוכה־הכנסות געוואקסען. אין יאהר 1930 זענען זיי שוין געפאלען אויף 8 ביז 9 פראצענט. פונדעסטוועגען איז די וואג פון בודזשעט אייננעהאלטען געווארען, הגם די הוצאות זענען געשטיגען אויף 2 מיט א האלב פראצ., וואס שייך דער ווירטשאפטליכע לאגע איז דער קריזיס נישט קיין ענין נאר פאר פוילען, נאר אויך פון דער גאנצער וועלט. אויב מ'האט פריהער דעם קריזיס נישט בעמערקט איז עס געווען צוליב דעם, ווייל ס'זענען נאך געווען די צייטען פון די דעוואלואציע, אבער ווען ס'זענען געקומען נארמאלע צייטען, האט מען דעם ווירטשאפטליכען קריזיס גלייך דערפיהלט, איינס פון די הויפט־סיבות פון קריזיס איז

טייערקייט פון קרעדיט.

מיר קענען זיך נישט ערלויבען צו האבען א פאסיווען האנדעלס־בילאנס. וואס שייך אונזער בודזשעט איז ער נישט צו גרויס, ווען מען נעהמט אין אכט דעם מינימום פון עקזיסטענץ־מעגליכקייט די אויפגאבע פון דער רעגירונג איז צו רעאליזירען דעם בודזשעט, וואס וועט געמאכט ווערען פון דער 6 און א האלב־פראצענטיגער הלואה. ס'נעהמט צו לאכען, ווען מען הערט, אז מ'דארף פערקלענערען דעם קריגס־בודזשעט, נעבען אונז זיצט א מלוכה, וועלכע האלט שטארק פון אפשפארונגען און האט אפילו פערקלענערט דאס געהאלט פון די בעאמטע אבער דעם מיליטער־בודזשעט האט זי נישט פערקלענערט, מיר וועלען נישט פערקלענערן דאס געהאלט פון די בעאמטע, רעדענדיג וועגען שטייער רעפארמען האט דער מיניסטער געזאגט, אז אין פריהערדיגען סיים האט ער געגרובט אריינצוטראגען פראיעקטען וועגען שטייער־רעפארם, היינט איז איהם דאס אוממעגליך צו מאכען, דאס הייסט אבער נישט, אז ד רעגירונג וועט נישט מאכען קיין שטייער ־ הנחות,

בקרוב וועלען אזעלכע שטייער־הנחות אדורכגעפיהרט ווערען.

סיווערט אויך צוגעגרייט א רעפארם פון דער סאציאלער געזעצגעבונג. דער מיניסטער ענדיגט זיין רעדע מיט דער האפנונג, אז אין לאנד וועט דאך בעסער ווערען, די רעדע פון מיניסטער האט געדויערט א שעה צייט.

דער מארשאלעק שוויטאלסקי האט דאן געעפענט די אלגעמיינע דיסקוסיע איבערן עקספאזע פון מיניסטער. אין נאמען פון „צענטראלעוו" האט

א שארפע דעקלאראציע

אפגעגעבען דעפוטאט רוג. ער האט קריטיקירט די אלגעמיינע טעטיגקייט פון דער רעגירונג און דאן זעהר שארף גערעדט וועגען די אדורכגעפיהרטע וואהל־קאמפאניע. ס'איז נישט בעזיגט געווארען, זאגט זיך אין דער דעקלאראציע די אפאזיציע אין פוילען, נאר דאס רעכט. איך בעלייג א פייערליכען פראטעסט געגען אזא אופן פון וואהלען און ערקלער, אז קיין שום מאכט וועט אונז נישט צווינגען אפצושטעלען דעם קאמף פאר רעכט אין פוילען.

דעפ. ריבארסקי (נ. ד.) האט שארף קריטיקירט דעם בודזשעט, צווישען אנדערע האט ער אין צוזאמהאנג מיט דער פינאנץ־פאליטיק פון דער רעגירונג דערמאנט א זאץ פון כארשאל פילסודסקי פון יאהר 1896, ווען ער איז נאך געווען רעדאקטאר פון „ראבאטניק". „די רעגירונג, וועלכע וואלט גענומען שטייערן, וואס זענען נישט בעשלאסען געווארען דורכ'ן פארלאמענט, אדער וועט מאכען אויסגאבען, אויף וועלכע די דעפוטאטען האבען נישט געגעבען זייער הסכמה וועט האנדלען נישט געזעצליך".

דאן האט דעפ. ביקא (ב. ב.) פאלעמיזירט מיט דעפ. ריבארסקי, מין. מאטושעווסקי ענטדעקט א איינצעלהייט וועגען דער

„סיים־דיפלאמאטיע"

יוען פארציהרען האט דער סיים בעשלאסען צו אסיגנירען איבער 10 מיליאן זלאטיס אויפ'ן א״ ביים־לאזען פאנד האבען גרויסע קרייזען וואס זענען נאהענט צו פ. פ. ס. זיך געוואנדעט צום מיניסטער מאטושעווסקי מיט א ביטע, אז ער זאל

רעגירונג פון דער הערירונג, ווייל פ.פ.ס. וואלט דאס געמוזט אונטערשטיצען און דאס וואלט פאר איהר געווען איינבעקוועם אויס טאקטישע טעמים.

פון די פ.פ.ס.'ישע בענק האט מען אנגעהויבען צו פאדערן ווער ס'האט גערעדט וועגען דעם מינ. מאטושעווסקי האט דאן ערקלערט:

פרענט דעם ה' דאשינסקי, ער ווייסט וועגען דעם גאנץ גוט. צום סוף פון דער זיצונג האט דעפ. ניעדזשיאלקאווסקי אין נאמען פון דעפ. דאשינסקי ערקלעהרט, אז ער דערמאהנט זיך נישט וועגען אזא געשפרעך.

ס'האבען נאך גערעדט די דעפוטאטען ניעדזשאלקאווסקי, פאניקאווסקי און ביטנער.

10 א זייגער איז מען צוגעטרעטען צו בעטראכטען די דרינגענדע פארשלאגען. דעם ערשטען פארשלאג פון די ענדעקעס

וועגען דער בעהאנדלונג פון די דעפוטאטען אין בריסק

האט מאטיווירט דעפ. גאיאדזשאווסקי (נ.ד.) לויט'ן רעגולאמין האט ער געהאט נאר 5 מינוט צו רעדען און דעריבער האט ער גערעדט נאר אין אלגעמיין און נישט דערמאהנט קיין שום נעמען אדער פאקטען. נעגען דער דרינגליכקייט האט גערעדט פילקאק. מיט 248 שטימען געגען 148 איז די דרינגליכקייט אפגעווארפען געווארען. דער פארשלאג איז איבערגעשיקט געווארען אין דער יורידישער קאמיסיע.

דאן איז בעטראכט געווארען דער דרינגליכער פארשלאג פון פ.פ.ס. וועגען בעפרייען די ארעסטירטע דעפוטאטען. די דרינגליכקייט בעגרינדעט דעפ. טשאפינסקי (פ.פ.ס.), ער רעדט וועגען בעפרייען די דעפוטאטען און זאגט: איהר ווילט פאקטען וועגען בריסק, אט האט איהר זיי. דעפ. טשאפינסקי איז דאן צוגעגאנגען צום טיש פון סיים־מארשאלעק און איהם איבערגעגעבען א גרויסע ליסטע, וואו ס'זענען געווען אויסגערעכענט אלע פאקטען און נעמען. עטליכע פון די פאקטען, האט ווייטער געזאגט דעפ. טשאפינסקי, קען איך אייך אויך דא אנגעבען, ס'איז גענוג צו זאגען, אז דער אלטער ארבייטער־טוער ליבערמאן איז אויף א מורא'דיגען אופן געפייניגט געווארען אין א וואלד הינטער שעדלעץ, בעת מ'האט איהם געפיהרט קיין בריסק. דער פיהרער פון נ.פ.ר. פאפיעל איז געפייניגט געווארען אין בריסק. דער פרייהייטס־קעמפער באגינסקי („וויזוואלעניע") איז געשלאגען און געפאטשט געווארען אין פנים און שטארק בעליידיגט געווארען אין בריסק.

פון די „בע־בע"־בענק הערען זיך פערשידענע אויסגעשרייען: אויך אייך דארף מען פערווארפען א פלעד איבערן פנים, אייך אלע דארף מען איינזעצען אין בריסק.

געגען דער דרינגליכקייט האט גערעדט דעפ. האלובקא, וועלכער האט געזאגט, אז דער ענין געהער צו דער געריכטליכער מאכט, מיט דער זעלבער צאהל שטימען איז די דרינגליכקייט אפגעווארפען געווארען און דער פארשלאג איז איבערגעשיקט געווארען אין דער יורידישער קאמיסיע.

אויף דער נעכטיגער זיצונג האט אויך די קאמוניסטישע פראקציע געפאדערט צו שטעלען אויף דער טאג־ארדנונג זייער פארשלאג צו זען אונצוטרוי פאר דער איצטיג ערגעגירונג. דער מארשאלעק שוויטאלסקי האט געענטפערט, אז דער פארשלאג וועט נישט געשטעלט ווערען אויף דער טאג־ארדנונג, ווייל ער האט נישט די ענטשפרעכענדע צאהל אונטערשריפטען.

11 א זייגער אוונט איז די זיצונג געשלאסען געווארען. דאס איז געווען די לעצטע סיים־זיצונג פאר די תנאות.

ענטוויקלונג פון דער רעוואָלוציע אין שפּאַניען

די אויפשטענדיגע לופט-פליהער זענען אנטלאָפען קיין פּאָרטוגאַל

פּאַריז, 16. (טו) אין סעווילאַ און קאַדיק איז געקומען צו בלוטיגע צוזאַמענשטויסען צווישען אַרבייטער און פּאָליציי. די צאָהל טויטע און פאַרוואונדעטע איז נאָך נישט בעקאַנט. אין סאַן-סעבאַסטיאַן זענען פאָרגעקומען גרויסע אַרעסטען. דער גענעראַל שטרייק ווערט ווייטער געפיהרט.

מאַדריד, 16. (טו) איז גאַנץ שפּאַניען איז ערקלערט געוואָרען בעלאַגערונגס-צושטאַנד. אַלע פאַרזאַמלונגען ווערען בעהאַנדעלט דורכ'ן שנעל-געריכט און די אורטיילען ווערען תּיכף אויסגעפיהרט.

בערלין, 16. (טו) די טעלעפאָנישע פאַרבינדונג צווישען בערלין און מאַדריד איז נאָך ווייטער איבערגעריסען. ס'איז נאָך אָפּגעשטעלט געוואָרען דער באַהן-פאַרקעהר צווישען דייטשלאַנד און שפּאַניען.

מאַדריד, 16. (טו) דאָס שפּאַנישע אינערן-מיניסטעריום בעשטעטיגט די ידיעה, אַז מאַיאָר פראַנקאָ איז מיט זיין לופט-עסקאַדרע אַנטקומען קיין ליסאַבאָן.

פּאַריז, 16 (טו) קיין ליסאַבאָן איז מאָנטאָג 5 אַ זייגער אין אָוונט אַנגעקומען מיט דעם אַעראָפּלאַן דער מאַיאָר פראַנקאָ, וועלכער האָט אָרגאַניזירט די רעוואָלוציע אין שפּאַניען. דער פּאָרטוגאַלישער קריגס-מיניסטער האָט איהם געגעבען אַ צייטווייליגען אויפענטהאַלט. שפּעט אין אָוונט זענען אַנגעקומען נאָך צוויי אַעראָפּלאַנען מיט רעוואָלוציאָנערע פליהער.

מ'צאָהלט וואָשנע חובות

ניו-יאָרק, 16 (טו) דער בונדעסשאַצאַמט האָט היינט ערהאַלטען 130 מיליאָן דאָלאַר חובות פון פרעמדע מלכות. 92 מיליאָן דאָלאַר דאַרפען זענען ציהן, ענגלאַנד אַליין האָט בעצאָהלט 94.4 מיליאָן דאָלאַר.

ענגלאַנד שאַפט אָפּ טויט-שטראָף

בערלין, 16 (טו) די פראַגע וועגען אָפּשאַפען טויט-שטראָף אין ענגלאַנד איז אויף אַ גוטען וועג. ס'איז זיכער, אַז טויט-שטראָף וועט אָפּגעשאַפט ווערען. די וועלכע זענען שוין איצט פאַרמשפּט געוואָרען וועלען בעגנאַדיגט ווערען.

פּוּאַנקאַרעס מינוטען זענען געצעהלטע

פּאַריז, 16 (ספּ. טעל.) דער געזונד-צושטאַנד פון געוו. רעפּובליק פּרעז. דענט פּואַנקאַרע האָט זיך שטאַרק פאַרערגערט. די קאַטאַסטראָפע קען קומען אין דער נאָהענטסטער צייט.

פּאַריז, 16 (ספּ. טעל) די לעצטע ידיעות וועגען געזונד-צושטאַנד זענען זעהר בּאַונרוהיגענדע די גסיסה קען קומען יעדען אויגענבליק.

ס'האָבען זיך פאַרשפּרייט קלאַנגען, אַז פּוּאַנקאַרע איז געשטאָרבען. די בעשטעטיגונג איז נאָך נישט פאַראַן.

35 באַנקירען אַרעסטירט

181 ווערען צוגעצויגען צו פאַראַנטוואָרטליכקייט

פּאַריז, 16 (טו) דער פראַנצויזישער יוסטיץ מיניסטער האָט פאַרעפענטליכט אַ מיטטיילונג, אַז אַלע 181 באַנקירען וואָס געפינען זיך אין פּאַריז זענען צוגעצויגען געוואָרען צו געריכטליכע פאַראַנטוואָרטליכקייט. 35 באַנקירען געפינען זיך אין אַרעסט.

מוראַ'דיגע שרפה אין ברעמען

ס'ב'רענען ריזיגע לאַגערען מיט רייז

ברעמען, 16 (טו) דינסטאָג ביינאַכט איז אין די סקלאַדען פון דער פירמע נילסען אין סטעטין, רייז-מיהלען און שטערקע-פאַבריקען, אויסגעבראָכען אַ מוראַדיגע שרפה, ס'זענען בעשעפטיגט אַלע אָפּטיילונגען פון די פייערלעשער, ס'איז אויך צוגעשיקט געוואָרען הילף פון אַנדערע שטעט. גרויסע כּל מינים רייז און קאַרטאָפעל-פלאַקען שטעהען אין פלאַמען, ס'איז נישט פאַראַן קיין שום אויסזיכט עפּיס אָפּצוראַטעווען.

פּראָפעסאָר איינשטיין אויף זיין ווייטערדיגער רייזע

ניו-יאָרק, 16 (טו) פּראָפעסאָר איינשטיין זעצט ווייטער פאָרט זיין רייזע, אין אָנהויב פון קומענדיגען יאָהר וועט פּראָפ. איינשטיין זיין אין קאַליפאָרניע. אויף דער שיף „בעלגענלאַנד" האָט דער פּראָפעסאָר איינשטיין בעקומען פיל דעפּעשען פון פאַמיליעס וואָס רופען זיך איינשטיין און פיל פאַרשלאָגען פון צייטונגען.

צאָל-קריג צווישען אונגאַרן און טשעכיען

בודאַפּעשט, 16 (טו) די האַנדעלס-אונטערהאַנדלונגען צווישען אונגאַרן און טשעכיען זענען איבערגעריסען געוואָרען און די אונגאַרישע דעלעגאַציע איז אָפּגעפאָהרען פון פּראַג. אַזוי, אַז פון נאַכטען 12 אַ זייגער ביינאַכט הערשט צווישען טשעכיען און אונגאַרן אַ שאַרפער צאָל קריג.

ציהונג פון דער 22-טער מלוכה-לאָטעריע

2-טע קלאַס, 1-טער טאָג

20 000 זל. — נומ' 54911.
10.000 זל. — נומ' 28965.
5 000 זל. — נומערן 68510 79452.
1.000 זל. — נומערן 96066 82 104.
500 זל. — נומערן 21641 92680 166698 176057.
400 זל. — נומערן 1184 45858 63264 156652 181364 191633.
50.000 זל. — נומ' 182755.
2 000 זל. — נומערן 33461 157938.
1.000 זל. — נומערן 53305 104543.
500 זל. — נומערן 101036 174291.
400 זל. — נומערן 1911 4200 2418 53513 87020 135875 157890 78927.

ראַדיאָ-פּראָגראַם

מיטוואָך ד. 17 דעצעמבער

11.58 צייט סיגנאַל. 12.05 גראַמאָפאָן-פּליטען. 13.15 טאָג פּראָגראַם, קינא און טעאַטער-רעפּערטואַר. 15.35 כּקוטע-פּירטעל שעה. 15.50 ראַדיאָ כראָניק. 16.15 פּירטעל שעה פאַר די יוגנסטע. 16.45 גראַמאָפאָן-פּליטען. 17.15 ראַדען און זיין סעקרעטאַר (פאָרלעזונג). 17.45 פּאָפּולערער קאָנצערט. 18.45 פאַרשידענעס. 19.10 קאָמוניקאַטן פון דער לאַרונג האַנדעלס קאַמער, פּראָגראַם איך מאָרגען. 19.25 גראַמאָפאָן-פּליטען. 19.35 ראַדיאָ-זשורנאַל. 19.50 גראַמאָפאָן פּליטען. 20.00 ביכ-העלטערישע פּירטעל שעה 20.15 פּאָליטיק. 20.30 מוזיק פון וואַרשע. 20.45 ליטעראַרישע פּירטעל שעה. 21.00 קאָנצערט פון וואַרשאַווער פילהאַרמאָניע. 22.30 קאָמוניקאַטן, טאַנץ מוזיק.

וואַרנונג!

צו מיין פרוי חיה ראַזומאַ (פון דעהרויים) אַזוי ווי איך האָב דיך שוין גערופען עטליכע מאָל צום רב וואָלטשיסקע 4 און איך האָב שוין געהאַט געגעבען האַיד-געלד, דאָס ווייסטו אַליין אויך, און די ביזט נישט געקומען. דו האָסט דיר און סניזיכע פאַרשידענע תּירוצים און נאָך דעם צלעם האָב איך נאָך געשיקט 2 מאָל אַ שמש און דו ביזט ווייטער נישט געקומען. דו געהסט נאָך אַלעם אַרום צווישען מענשען און בערעדסט מיך, אַז איך וויל זיך מיט דיר נישט גט'ן, דעריבער מאַך איך עפנטליך בעקאַנט, אַז איך בין גרייט צו יעדער צייט דיך צו גט'ן און דיר אַלעס אָבצוגעבען אין שטוב.

7966 מיט אַכטונג פישל פּלאַם.

מיין טיפסטען ביילייד דריק איך אויס דער פאַמיליע וועלבאַרזש צוליב דעם פריהצייטיגען טויט פון זייער זוהן, מאַן, פאָטער, ברודער

יהושע נ"ע

המקום ינחם אותם בתוך שארי אבילי ציון וירושלים. יוסף פריימאַן.

מאַרמאָר

געברויכטע אין אַלע גרעסען

ווי אויך צוברוכענע טישלעך, בופעטען, וואַש טישלעך קויפט איך און צאָהל גוטע פּרייזען צו ערפאַהרען אַלטער מאַרק 12, 1-טער שט. ביי יוסף סאַם.

Dr. med.
B. Robinson
פּיעטריקאָווער 10, טעל. 131-86

Lekarz-dentysta
Stanisław Gelberg
זאַוואַדזקאַ 14, טעל. 108-33
נעמט אָן פון 10–2 נאָכמ. און פון 4–7 אָוונט

אַן אָרט צו שלאָפען

פאַר 2 אַנשטענדיגע יונגעלייט אָדער 2 פרייליינס איז אָבצוגעבען. 14 פּאָמאָרסקאַ 14 אין הויף, 2. שט. לאַסקי.

Dr. ADAM
GROSGLIK
Al. Kościuszki 27
tel. 151 78
צוריקגעקעהרט
הויט און וועניריש קראַנקה. רענטגען און ליכט היילאַנשט. נעמט אָן פון 4—7 אָוונט

יידען!!! ערווערבט אייך וואָהל-רעכט צום ציוניסטישען קאָנגרעס

קויפט אויס דעם שקל פון יאָהר תּרצ"א! דער פּרייז פון שקל איז 1.20 זל.

Uczenica VII-ej klasy udziela lekcyj, tanio. Może być za objady. Dowiedzieć się: KAUFMAN, Narutowicza 25, poprz. of., I p.

PINOMETHYL
היט און בעזייטיגט
פּרייז 1.75 זל.

בענוצט תּיכף
PINOMETHYL
די פאָלגען פון קאַטאַר
צו בעקומען אין אַלע אַפּטייקען און אַפּטייק-סקלאַדען און טוילעט אין האַוט ב. רעפּרעזענטאַנט אויף דער לאַנד ...
Apteka J. CYMERA, Łódź, Wólczańska 37.

געדענקט! ווען אין אייער הויז ליידען אויף
קאַטאַר
נאָז, קעהל, כּריפּכע און גריפּע

דראַט-צימען
געפלאָכטענע, געוועבען, געלעכערטע, ראַביץ-קעפּעלע און אַלע מעטאַלען עמפּפעהלט צו ביליגע פּרייזען
RUDOLF JUNG
Łódź, Wólczańska 151, telefon 128-97

Dr. med. **J. Lubicz**
ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 18-31
קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פאַרקרימונגען פון די פּלייצעס און גלידער
איינענע פראַקטיקע פון זעכסיגע אָרטאָפּעדישע, ריזאַמען, ... אויף פּלאַטפוסען. מעכאַניזשע אַטמען א. ז. וו. נעמט אָן פון 2,30 ביז 4,30 נאָכמ.

Dr. med
M. LERNER
ספּעציאַליסט פאַר קינדער-קראַנקהייטען
זאַכאָדניאַ 64, טעל. 113-09
נעהמט אָן פון 3 ביז 5 נאָכמיטאָג.

Dr. med.
H. Krauskopf
אַקושעריע- און פרויען-קראַנקהייטען
זגיערזשער 16. טעל. 113-47
נעהמט אָן פון 4–7 אָוונט.

מאַשין-מצות

ווערט געבאַקען אַלע טאָג פרישע און דינע ווי אויך מצה-מעהל, אייער-פּעפעל און כּוכאַרקעס לויט קאַרלסבאַדער סיסטעם מיר עמפּפעהלען צו יעדער צייט אונזער גוט-בע קאַנטע און פרישע געבעקען פון אונזער איבעראַל בעוואוסטער צוקערביע
נ. ווייסבערג
38 פּיעטריקאָווער 38 :-: טעל 143-82 :-:

נאָך קורצע שווערע ליידען איז געשטאָרבען אין עלטער פון 64 יאָהר
נ"ע
זשאַנעטאַ קאַץ
(געבוירענע קאַליש)
די לויה קומט פאָר היינט מיטוואָך, דעם 17-טען דעצעמבער ד. י. 1 אַ זייגער ביי טאָג פון טהרה-הויז אויפ'ן יודישען בית החיים. וועגען וואָס עס טיילען מיט
די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע.

Dr. H. HALTRECHT
ספּעצ. אַרצט פאַר הויט און געשלעכטס-קראַנק.
נעמט אָן פון 8 ביז 9 פריה פון 12–3 נאָכמיטאָג און פון 8 ביז 9 אָוונט.
זונטאָג פון 9 ביז 1 מיטאָג.
פּיעטריקאָווער 10
פאַר אומבעמיטעלטע לעגנישע-פּרייזען.

בעקאַנטמאַכונג

דערמיט מאַך איך בעקאַנט מיינער נ' קונדשאַפט, אַז צוליב דער בעקוועמ-ליכקייט האָב איך געעפענט אַן אָפּטיילונג פון מיין לאַגער עגזיסטירענד
ב'טשרפּטן-ביוראָ פּל. וואָלנאָשטשי 3
(פּאַרטער, רעכטס)
וואו עס ווערען פּינקטליך און געוויסענהאַפט ערלעדיגט אַלע אַרט ביטעם אין פאַרשידענע איזשענדעס, ווי אויך קלאַוזולעס, זאַבעפּיעטשעניעס-אַדוואָלאַציעס אויף פּאַרצעסע דאָכאָדאָווי, אויסקויף פון פּאַטענטען.
בעמערקונג: ביטעס וועגען ענדערן דעם פּאַטענט אויף אַ קלענערע קאַטעגאָריע ווערען אָנגענומען נור ביז'ן 15-טען דעצעמבער.
בעמערקונג: פאַרשידענע עצות וועגען פּאָדאַטקאָווע ספּראַוועס ווי אויך אַנדערע פראַגען ווערען ערטיילט דורך אַ ספּעציעלען גוט בעקאַנטען יוריסט.
מיט אַכטונג
Sz. Hochberg, Pl. Wolności 3 tel. 216-58

Dr. med.
W. Eychner
גינעקאָלאָג-אַקושער
זגיערזשער 11
טעלעפאָן 134-72
נעמט אָן פון 2–3 נאָכמ. און פון 7½–9 אָוונט.

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפּער און הויט-קראַנקהייטען, בעהאַנדלונג פון מענער-שוואַכע
אַנדזשעיאַ 5, טעל. 159-40
נעמט אָן פון 8–11 און פון 5–9 אָוו.
זונטאָג און יום טוב פון 9–1 פאַרמ.
באַזונדערער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

Jadąc z Pinczewa do Łodzi
dnia 15/XII r. b. zgubiłem 6 wyciągów i 100 zł., również 2 protesty na sumę zł. 445.– Uczciwy znalazca zechce zatrzymać sobie 100 zł. jako wynagrodzenie i dokumenty z protestami zwrócić do Sz. Felxmana, Kamienna 17.
Weksle zostają unieważnione. 17661

לאדז. „נייער פאלקסבלאט" לאדז.
17 דעצעמבער 1930 17 דעצעמבער 1930

בודזשעט און אדמיניסטראציע

דער בודזשעט־פראיעקט וואס איז פארגעלעגט געווארען דעם סיים, בעוויזט, אז די רעגירונג האט געמאכט א געוויסע אנשטרענגונג, כדי דעם בודזשעט צוצופאסען צו דער קריטישער לאגע אין לאנד אין פערגלייך מיט דעם לויפענדען יאהר זענען די הוצאות פערקלענערט געווארען פון 2,940 מיל. זל. אויף 2873 מיל. און גלייכצייטיג די הכנסות פון 3,038 מיל. אויף 2,890 מיל. די דאזיגע רעדוקציע איז געווען נויטיג, ווייל די רעזולטאטען פון לויפענדען יאהר האבען בעוויזען, אז ס'איז אונמעגליך צו דערגרייכען די ציפערען, וואס זענען פאראויסגעזעהען אין בודזשעט.

ווען מ'נעהמט אין אכט די פארויסזעהונגען אויפ'ן קומענדיגען יאהר, איז שווער צו רעכענען, אז די בודזשעט־הכנסות זאל זיין גרעסער, ווי אין לויפענדען יאהר, ד. ה. 2740 מיל. זל., אזוי אז די פרעלימינירטע הכנסות ווייזען אויס צו זיין צו הויך אויף א סומע פון 150 מיל. זל. די אנשטרענגונג פון דער רעגירונג אין דער ריכטונג צו פערקלענערן די הוצאות איז אלזא געווען צו קליין, ווייל די רעדוקציע בעטרעפט ס. ה. 2,5 פראצ.

און ווירקליך, ווען מיר פערגלייכען, אויף וויפיל עס האבען זיך צוליב'ן קריזיס פערקלענערט די בודזשעטען פון די בירגער, וואס פערדינען זעלבסט־שטענדיג און לעבען נישט אויפ'ן חשבון פון דער מלוכה, אויף וויפיל עס האט זיך פערקלענערט די פראדוקציע אין דער אינדוסטריע און כ'נעגען געפאלען די פרייזען, דארף אנערקענען די בודזשעט רעדוקציע אויף 2,5 פראצ. פאר צו קליין.

כ'איז פערשטענדליך, אז די רעדוקציע פון די בודזשעט־הוצאות, וואס דער גרעסטער טייל זייערער געהט אויף פענסיעס אדער דירינגט אויף אנ'אנדער אופן ארויס פון די עקזיסטירענדע געזעצען, איז א שווערע זאך. אבער דער שווערפונקט פון דער ווירטשאפטליכער פאליטיק פון דער רעגירונג ליגט דאך נישט בלויז אין צונויפשטעלען דעם בודזשעט, נאר אין אזא איבערבוי פון דער מלוכה־אדמיניס־טראציע, וואס זאל מעגליך מאכען א פערקלענערונג פון די מלוכה־הוצאות. ווענען אזא מין רעארגא־ניזאציע פון דער מלוכה־אדמיניסטראציע רעדט מען שוין זייט א רייה יאהרען, פערשידענע קאמיסיעס האבען אויסגעארבייט פראיעקטען, וואס האבען דעם ציל צו בעגרעניצען די צאהל אמטען און בע־אמטע, אבער קיין רעאלע רעזולטאטען האט די דאזיגע ארבייט ביז איצט נישט געבראכט. און עס האנדעלט זיך דא נישט בלויז וועגען איינשפארונגען, עס געהט אין די ווירטשאפטליכע אינטערעסען פון דער געזעלשאפט, וועלכע זענען ביי דעם אדמי־ניסטראטיווען אויסבוי פון דער מלוכה זעהר ווייניג ־כענומען געווארען אין בעטראכט. עס איז ביים היינטיגען טאג אנ'אונצווייפעלהאפטער פאקט, אז דער צו גרויסער ביוראקראטיזם ווירקט דערשטי־קענד אויף דער פריוואטער איניציאטיוו און אונטער־נעהמונגס־גייסט, שטעלענדיג מניעות פאר יעדען דרייסטען ווירטשאפטליכען שריט. דאס בעציהט זיך איבריגענס נישט בלויז אויפ'ן ווירטשאפטליכען געביט, נאר אויך אויף אנדערע צווייגען פון דער אדמיניסטראציע, ווי סאציאלע, קאמונאלע א. א. וו.

די ווירטשאפטליכע אויפגאבען פון דער רעגירונג ענדיגען זיך פשוט מיט אויסארבייטען דעם בודזשעט און אננעהמען איהם דורך דעם סיים, דאס איז די לייכטסטע אויפגאבע. פיל וויכטיגער איז די ארבייט פון אויפהויבען די ווירטשאפט און דערביי איז איינס פון די וויכטיגסטע פראבלעמען — די רעארגאניזירונג פון דער אדמיניסטראציע, ארויס־געהענדיג פון די ווירטשאפטליכע מעגליכקייטען אין לאנד.

נ. ד.

די ווירטשאפטליכע לאגע אין ארגענטינע

און די יודישע איינוואנדערונג

פאריז (יט") די צענטראל־פערוואלטונג פון „היקעם" האט פונאנדערגעשיקט צו אלע איהרע אבטיילונגען א קאמוניקאט, אין וועלכען עס ווערט אויף פאלגענדען אופן געשילדערט די לאגע אין ארגענטינע:

די פראוויזארישע רעגירונג אין ארגענטינע האט זיך קאנסאלידירט און די פאליטישע לאגע אין לאנד איז שוין נארמאל. צוליב דער רעגירונגס־ענ־דערונג זענען איבערגעריסען געווארען א רייה עפענטליכע ארבייטען, וואס עס האט פערורזאכט א פערגרעסערונג פון דער ארבייטסלאזיגקייט. די נידעריגע פרייזען אויף תבואה אויפ'ן וועלט־מארק פערטיפען דעם ווירטשאפטליכען קריזיס. די נייע רעגירונג האט נישט איינגעפיהרט קיין שום ענ־דערונגען אין דער ביז־איצטיגער אימיגראציע־פא־ליטיק.

די לייטונג פון „יק"א" ווארענט פאר אנ'אי־מיגראציע קיין ארגענטינע, וואס איז בעגרינדעט נאר אין דעם פאל, אויב דער אימיגראנט קען רעכענען אויף הילף פון קרובים ביז די קאניונקטור וועט זיך בעסערען.

Dr. Z. Rakowski

ספ. פאר אוירען-, נאז-, האלז- און לונגען-קראנקה
9 קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 127-81.
פיס עכ זעוגרען פון 1—2 און פון 5—7. נעמ : און ך אין
אין לעמסגינע וננוושע 17 פון 10—11 און פון 2—5

בריסק־אנ'עטישע אדער פאליטישע פראגע?

שטימען פון דער פוילישער פרעסע

מיט צארן און פערדרוס רעדט דער סאנאציע־ארגאן „גאזעטא פאלסקא" וועגען דער אקציע אויף דער אינטערנאציאנאלער ארענע, וועלכע דער „צענט־ראלעוו" האט געפיהרט און פיהרט ווייטער מכוח די געשעהענישען אין פוילען. די צייטונג ציטירט א רייה שטימען פון אויסלענדישע בלעטער, בעזונ־דערס פון סאציאליסטישע אין אנ'ארטיקעל א. נ. „גיפטיגע נשמה'לעך").

„די כוואליע, וועלכע האט געדאפט טרעפען די פוילישע רעגירונג, קאן ארויספאלען אין דער פארם פון א רייה שאדענס און שוועריגקייטען אויף דער פוילישער מלוכה: דאס איז דער רעזולטאט פון דער פערברעכערישער פאליטיק פון אונזער אפאזיציע. א פאליטיק, וואס איז ספעציעל ווערט פערארטיילט צו ווערען, ווייל זי ווערט געפיהרט אין א לאנד, וואס האט מיט 12 יאהר צוריק בע־קומען אונאפהענגיגקייט; און וועלכען דאס מלוכה־געפיהל ביי די ברייטע מאסען ווערט ערשט קריסט־טאליזירט, זי ווערט געפיהרט אין א מאמענט, און, ווי דאס האט פעסטגעשטעלט איין פיהרער פון צענט־ראלעוו — „אלץ אפענער, אלץ אונפערשעהמטער ווערען אטאקירט אונזערע גרעניצען, ווען ס'ווערט אונטערגעגראבען די גאנצקייט פון אונזער מלוכה"...

וועגען די „בריסקער" אינטערפעלאציעס, וואס זענען אריינגעטראגען געווארען אין סיים און שטעהען דארט אויף דער טאג־ארדנונג אלס די פאראויסגעזעהענע לייזענשאפטליכסטע פראגע, שרייבט דער „ראבאטניק":

„דאס איז נישט דער פולשטענדיגסטער מא־טעריאל, ווייל נישט אלע בריסקער ארעסטירטע זענען שוין אויף דער פריי, און די, וועלכע זענען נאך ארעסטירט, האבען אהן ספק אויך „עפעס" צו זאגען. אבער אויך דער מאטעריאל, וועלכען ס'איז שוין געזאמעלט צונויפצוקלייבען, איז אזוי ריין און אזוי דערשיטערנדיג, אז ער וועט רעדען צו אלע, וועלכע פערמאגען נאר כאטש א חושך פון מענשליכען געפיהל און א טראכטען געוויסען.

און ענטפערענדיג דעם סאנאצארישען „עקס־פרעס פאראנני", פאר וועלכען דער ענין בריסק איז בלויז אנ'עטישע און נישט קיין פאליטישע פרא־גע, שרייבט די צייטונג:

„בריסק איז אהן ספק א פראגע פון עטיק און די ברייטע מאסען פון דער געזעלשאפט פיהלען עס קודם כל פיינדליך. אבער בריסק איז הויכטזעכליך א פאליטישע פראגע און דער רעגירונגס־לאגער אליין פערשטעהט דאס נישט אנדערש. פון וואנען זשע נעהמט זיך דער פלוצלינגער ריק־צוג? די זאך איז קלאר בריסק איז געווארען צו א וויכטיגער ענין אין לאנד און אין אויסלאנד, אז מ'זאל קאנען ווייטער איינהאלטען די געהיימניש. עס געהט אלזא וועגען דעם, צו מאכען דעם ענין וואס קלענער, צו דעקען די אמת'ע שולדיגע און ארויסצוגעבען דעם מאלאך פון „גערעכטיגקייט" די דירעקטע אויספיה־רער פון ווילען און בעפעהלען פון דער מאכט".

„גאזעטא ווארשאווסקא" פערענדיגט דעם ענין בריסק מיט דער פראגע פון בודזשעט:

„ביידע האבען א געמיינזאמען באדען, וואס הייסט — רעכט... דער סיים מוז ביידע פראגען אויפפאסען פון שטאנדפונקט פון רעכט... עס געהט קודם כל וועגען אינטערעס פון פאלק און מלוכה, וועלכע קאנען נישט עקזיסטירען און זיך ענטוויקלען איהן א פעסטען אנלעהן אין רעכט".

דער „נעפעל פון טויט" אין בעלגיען

די פערשידענע השערות, מיט וועלכע מ'וויל ערקלערען די אויסטערלישע ערשיינונג

די אויספארשונג וועגען דער אויסטערגעוועהנלי־כער קאטאסטראפע אין מאאס־טאל, ווען צעהנדלי־גער מענשען זענען אומגעקומען פון נעפעל, האט ביז איצט נישט געבראכט קיין פאזיטיווע רעזולטא־טען. די מיינונגען פון די עקספערטען זענען אין דער פראגע געטיילט:

לכתחילה האט מען אנגענומען די השערה, אז דער געדיכטער נעפעל האט קאטאסטראפאל גע־ווירקט אויף אסטמאטיקער און לונגען־ליידענדע, אבער די השערה איז נישט בעשטעטיגט געווארען צוליב דעם שטורמישען פערלויף פון דער קראנק־הייט און צוליב דער גאר גרויסער צאהל פון די קראנק־געווארענע און געשטארבענע. אויך די צווייטע השערה, אז די לופט איז פערגיפטעט געווארען פון גאזען, וועלכע זענען ארויס פון די צינק־הוטעס אין דער געגענד, איז נישט בעשטעטיגט געווארען, ווייל די גאזען פון די הוטעס ווירקען קיינמאל נישט אזוי געפעהרליך. די קלאנגען, אז פון די גאס־רענענס, וואס זענען לעצטענס געגאנגען אין דעם געביט, זענען בעפרייט געווארען גיפטיגע גאזען, וואס זענען געווען בעגראבען אין דער ערד אין דער צייט פון וועלט־קריג, זענען זעהר ווייניג וואהר־שיינליך.

עס איז אבער פערהאן נאך א השערה, וועלכע ווערט ארויסגערוקט דורך נאטור פארשער, דהיינו, אז דער גיפטיגער נעפעל אין מאאס־טאל איז גע־ווען א נאטור־ערשיינונג, וועלכע טרעפט, אמת, גאנץ זעלטען און האט נאך קיינמאל נישט אנגע־נומען אזעלכע קאטאסטראפאלע פארמען. אין דעם זין האבען זיך ארויסגעזאגט די געלעהרטע פראפ. לאמערט פון מיניסטער און מאנעס, פון קאלומביא־אוניווערזיטעט אין ניו־יארק. ביידע געלעהרטע האל־טען, אז דער גיפטיגער נעפעל איז געווען א וואלקען שטויב, דורכגעזאפט מיט פייכטקייט און שטאמט פון אטמאספערישע אויפטרייסלונגען, וועלכע קו־מען אפט פאר אין דער מדבר סאהארא, אז די השערה איז וואהרשיינליך, בעווייזען א רייה פאלען, וואס זענען פארגעקומען אין שפאניען, שווייץ און פאריז, וואו ס'איז געפאלען א שמוציגער רעגען, דורכגעזאפט מיט שטויב. פראפ. לאמערט האלט, אז גרויסע וואלקענס פון גיפטיגען שטויב זענען געקומען פון דער סאכארא דורך צפון־אפריקא און האבען דערגרייכט בעלגיען.

די דערמאנטע פראפעסארען קלערען אבער נישט אויף, פארוואס דערזעלבער נעפעל האט נישט געבראכט קיין קאטאסטראפאלע טויט־פאלען אין שפאניען, פראנקרייך און אין דער שווייץ.

א בעזונדערע השערה רוקט ארויס דער בע־רימטער דיזשאדען, וועלכער מיינט, אז די ער־קראנקונגען און די טויט־פאלען זענען ארויסגערופען געווארען דורך א נייעם מין באציל, וועלכער איז נאך ביז איצט נישט אויסגעפארשט געווארען.

דאס וואס אבדול האמיד האט נישט געקענט טון, וועט אויך נישט טון פאספילד'ס „ווייס־בוך"

זאגט דער קענער פון אראבישען לעבען סמילאנסקי

לאנדאן (יט"א) אין לאנדאן ווײלט איצט דער בעקאנטער ארץ־ישראל־תושב און קענער פון דער א"י־ווירטשאפט ה' משה סמילאנסקי, וועלכער לעבט אין א"י שוין העכער 40 יאהר און איז בע־קאנט אלס אויסגעצייכענטער קענער פון אראבישען לעבען. די טעג האט די „אנגלא פאלעסטיין ציטרוס קאמפאני" געמאכט אנ'אויפנאהמע לכבוד דעם חשוב'ן גאסט.

ענטפערענדיג אויף א רייה בעגריסונגען האט ה' סמילאנסקי צוו. אנד. געזאגט: אין די ציוניס־טישע רייהען האט מען שטארק מורא, פאר דער נייער מכה, וואס רופט זיך „ווייס־בוך". איך מיין אבער, אז א היישעריקען־מכה קאן אונז ברענגען מעהר שאדען ווי דאס „ווייס־בוך". דער יונגער ציוניסטישער דור, וועלכער האט זיך אויפגעצויגען אויף דער באלפור־דעקלאראציע, איז פערשטענדליך ערשיטערט דערפון, וואס זיינע האפנונגען ווערען צובראכען. דער עלטערער ציוניסטישער דור אבער ווערט נישט אבגעשראקען. מיר, עלטערע ציוניסטען געדענקען נאך אבדול האמיד און ווייסען, דאס אויב ער האט נישט געקענט אבשטעלען אונזער אויפ־בוי־טעטיגקייט, וועט דאס אויך נישט בעוויזען צו טון פאספילד, און מיר וועלען זיך נישט אבשרעקען פאר'ן „ווייס־בוך" פון לארד פאספילד אדער „בלוי־בוך" פון סער סימפסאן. די ארץ־ישראל ווירקליכקייט בעשטעטיגט נישט די בעהויפטונגען פון סער סימפ־סאן. אין א"י איז נאך פערהאן גענוג ארט פאר נייע קאלאניעס. ארץ־ישראל איז נישט דערפאר אנ'־ארעם לאנד, ווייל עס איז פערהאן ווייניג באדען פאר די קאלאניסטען. נאר פערקעהרט: עס איז פערהאן צו ווייניג א־בייטס־הענד אויף בעארבייטען דעם באדען. פון די 14 מיליאן דונאם באדען ווע־רען בעארבייט קוים 1 און א האלבער מיליאן דונאם. די לאנדווירטשאפט מוז ווערען אינטע־ספיצירט. נאך קאליפארניען האט א"י די בעסטע מעגליכקייטען צו ענטוויקלען פירות־פלאנטאציעס. דער פונאנדערבוי פון די פארטען און פון א גוטע אייזענבאהן־נעץ וועט א"י ענגער פערבינדען מיט'ן איראפעאישען מארק. דער רעפארם פון שטייער־סיסטעם, קאמף געגען די פלאגען, וואס ברענגען שאדען דער לאנדווירטשאפט, דאס אויסבעסערן די יוסטיץ א. א. וו. וועלען פערברייטערן די ארבייטס־מעגליכקייטען און די ווירטשאפט פון א"י.

אין ווייטערן טייל פון זיין אינטערעסאנטער רעדע האט ה' סמילאנסקי גענוי אומגערעדט די ענט־וויקלונגס־מעגליכקייטען פון די פרדסים אין א"י, וועלכע ער האט בעצייכענט אלס זעהר גינסטיגע. עס איז פארצוזעהען, אז די קאנסומציע פון אראנ־זשען אין די איראפעאישע לענדער וועט זיך בע־דייטענד פערגרעסערן. אין די איראפעאישע לענ־דער קאנסומירט די בעפעלקערונג אראנזשען 3 און א האלבע אויף א קאפ יעהרליך. בעת אין ענגלאנד — 35 יעהרליך אויף א קאפ. עס איז דע־ריבער פארצוזעהען א פערגרעסערונג פון אראנזשען אבזאץ אויפ'ן איראפעאישען מארק און א גרעסערע נאכפראגע אויף די א"י־אראנזשען.

בירא־בידזשאן און ציוניזם

בעריכט פון דימאנטשטיין אויף דער אלפערבאנדישער „אזעט"-קאנפערענץ

מאסקווע (יט"א) דא איז פארגעקומען די עפ־ענונג פון דער אלפערבאנדישער „אזעט" קאנפער־רענץ. נאך די פייערליכע רעדעס און דעקלאראציעס האט דימאנשטיין אפגעגעבען א בעריכט וועגען דער טעטיגקייט און צושטאנד פון די „אזעט"־ארגאניזאציעס און י. לעווין — וועגען דער לאגע אין בירא־בידזשאן.

דימאנשטיינ'ס בעריכט איז אויף צוויי דריטעל געווען א פאליטישער איבערזיכט וועגען די דער־גרייכונגען פון דער ראטען־מאכט, וועגען דער פא־ליטישער און עקאנאמישער לאגע פון יודען אין ראטען־פערבאנד און אין אנדערע לענדער, וועגען די פערספעקטיווען פון דער יודישער בעפעלקערונג און... וועגען ציוניזם.

אין דער טייל פון „זעלבסטקריטיק" האט דער רעדנער אנערקענט די פעהלערען פון „אזעט" צווישען וועלכע איינער פון די גרעסטע פעהלערן, וואס עס זענען בעגאנגען געווארען איז דאס, וואס דער „אזעט" האט אויפ'ן ערשטען צוזאמענפאהר מיט 4 יאהר צוריק ערקלערט, אז אין זיין אויפגאבע געהט נישט אריין דער קאמף מיט'ן ציוניזם.

דאס, זאגט דער רעדנער, איז געווען נישט מעהר ווי א טאקטיק, כדי נישט אפצושטויסען פון זיך די אויסלענדישע בורזשואזע קרייזען, פון וועל־כע מען האט געהאפט צו בעקומען געלד־שטיצע און טעכנישע שטיצע, אבער אין דער ווירקליכקייט האט דער „אזעט" שוין דעמאלס געוואוסט דעם ריכטיגען מהות פון ציוניזם און האט אין דער ווירקליכקייט געגען איהם געקעמפט, אויף וואס עס זאגען עדות א סך פאקטען.

דאס גלייכען איז איצט אויסגעבעסערט געווא־רע ודער פעהלער, וואס מען האט לכתחילה צוגע־לאזען אין דער „אזעט"־ארגאניזאציע נישט אר־בייטענדיגע עלעמענטען. די רייהען פון „אזעט" זענען שוין איצט אויסגערייניגט פון פרעמדע עלע־מענטען. איצט איז „אזעט" אנ'אינטערנאציאנאלע ארגאניזאציע מיט העכער א דריטעל מיטגלידער נישט יודען.

דער רעדנער האט אויך קריטיקירט די בע־ציהונג פון „אזעט" צו די אויסלענדישע ארגאני־זאציעס, וואס זענען טעטיג אין סאוויעט־רוסלאנד, בעזונדערס, אגרא־דזשאינט. די דאזיגע בורזשו־אזע ארגאניזאציעס, האט דער רעדנער געזאגט, פער־שטעהען נישט דעם תוך פון דער סאוויעטישער פא־ליטיק. דער הויב פון „אזעט" איז דעריבער אויפ־צופאסען די ארבייט פון די דאזיגע בורזשואזע אר־גאניזאציעס.

י. לעווין האט אין זיין בעריכט וועגען דער לאגע אין בירא־בידזשאן אנגעוויזען אויף די גרויסע מעגליכקייטען פון ווייטערדיגער ענטוויקלונג. אין בירא־בידזשאן ענטוויקעלט זיך א גראנדיעזע לאנד־ווירטשאפט, פיה־צוכט, מילך־ווירטשאפטען, רייז־פלאנצונגען א. א. וו. גלייכצייטיג הויבען אן זיך צו ענטוויקלען דארטען פערשידענע לייכטע אינדו־סטריען און קאאפעראטיווע געווערב־אונטערנעמונ־גען. דאס אלץ גיט, לויט דער בעהויפטונג פון רעדנער, די בעסטע מעגליכקייט פאר יודישער איבערוואנדערונג.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

מיטוואך 17 כז כסלו תרצ"א

דעצעמבער
זון-אויפגאנג 7.15
זון-אונטערגאנג 3.31

גרויסע מארד-פראצעסע

(2) באַלעסלאַוו קאָסטושעווא 37 י. אַלט און אַלעקסאַנדער גאַלניק 65 י. אַלט וועלכע ווערען בעשולדיגט אין ערמאָרדען דעם מיהלנער לעוואַנדאָ־וויטש, זענען נעכטען געמשפט געוואָרען אין היי־גען קרייז־געריכט.

גאַלניק האָט פאַרפאַכטעט לעוואַנדאָוויטשען אַ גוט מיט אַ וואַסער מיהל אין דאָרף לאַמאַסטעק לאַסקער קרייז. לעוואַנדאָוויטש מיט זיין מוטער האָבען געוואוינט ביי דער מיהל. צווישען גאַלניק און לעוואַנדאָוויטשען פלעגען אָפט ענטשטעהען סכסוכים און איינמאָל האָט זיך גאַלניק אַפילו נאָך אַ קריגעריי זיך אויסגעדריקט אַז מ׳וואָלט איהם גע־דאַרפט אַפּרוימען. דעם 5. סעפטעמבער האָט זיך לעוואַנדאָוויטש צוקריגט מיט גאַלניקס מוטער און זי צושלאָגען, אויף מאָרגען פריה האָט מען לעוואַנ־דאָוויטשען געפונען אין פעלד אַ טויטען און נאָך אַ פאָליצייאישער אויספאָרשונג האָט מען גאַלניקען און זיין דינער קאָסטושעווא אַרעסטירט אַלס כשו־דעכטיגע אין מאָרד. בעת דער אויספאָרשונג האָט קאָסטושעווא זיך מודה געווען אין ערמאָרדען לע־וואַנדאָוויטשען און ערקלערט אַז דאָס האָט ער גע־טון ווייל אַזוי האָט איהם געהייסען גאַלניק און דערפאַר האָט ער פון איהם געזאָלט בעקומען 100 זל. גאַלניק האָט זיך נישט מודה געווען.

דער פּראָצעס איז שוין איינמאָל פאָרגעקומען דעם 3. דעצעמבער, דאָרט איז בעשלאָסען געוואָרען אַרויסצורופען אַ׳עדות וועלכער האָט געזאָלט בעי־שטעטיגען אַז קאָסטושעוואָס פרוי האָט פאַר 100 זל. געזאָלט נעמען די שולד אויף קאָסטושעווא, בעת דעם מאָרד האָט אויסגעפיהרט גאַלניק.

דער עדות האָט עס נישט בעשטעטיגט. דאָס געריכט האָט קאָסטושעווא פערמשפט אויף 10 יאָהר טורמע, גאַלניק איז בעפרייט געוואָרען.

(2) דעם 17. מאי זענען אין דאָרף ראָקיטניצע, ו׳אַסקער קרייז, צום לאַנדווירט גאָטליב מאישאַק געקומען צו גאַסט אויף ראָוועראַן זיינע קוזינס בערטאָלד קריג און בערטאָלד העלמוט, זיי זענען זיך לאַנג פערזעסען און געשמועסט. דערווייל ביינאַכט האָט מאישאַקס טאָכטער, וועלכע האָט שוין גע־שלאָפען, דערהערט עפּעס אַ פערדעכטיגען טאָרך, אויפ׳ן הויף און וועקט דעם טאַטער. ער איז באַלד אַרויס אויפ׳ן הויף און דאָרט דער־זעהען 3 פערשוין, וועלכע ער האָט דערקענט. דערווייל איז געפאַלען אַ שאָס און ער איז געפאַלען אַ טויטער. ווען די היימישע זענען אַרויסגעלאָפען אויפ׳ן הויף האָבען זיי בעמערקט דריי אַנטלויפענדע, איינער פון מאישאַקס שכנים, דער לאַנדווירט אַדאָלף באַיערקע האָט אויסגעשאָסען אין די אַנט־לויפענדע מיט שרויט און האָט איינעם פון זיי פער־וואונדעט. די באַנדיטען האָבען געענטפערט מיט אַ שיסעריי און זענען אַנטלאָפען.

ביי די פאָליציי איז געפאַלען אַ פערדאַכט אויף די איינוואוינער פונ׳ם דערבייאיגען דאָרף פעטקי נאָווינסקא, אַ פאָטער מיט 2 זוהן, וואָס איינער פון זיי איז אַ לענגערע צייט נישט אַרויס פון שטוב. ווייטער האָט מען פעסטגעשטעלט, אַז ער איז פער־וואונדעט אין האַנט און אין הינטען און ווען מ׳האָט אַדורכגעפיהרט אַ כירורגישע אָפּעראַציע, האָט מען פעסטגעשטעלט, אַז די וואונדען זענען פון שרויט. נאָווינסקי האָט געטענהט אַז ער איז פערוואונדעט געוואָרען דורך אַ וואַלד־וועכטער. בעת דער רע־וויזיע האָט מען ביי די נאָווינסקיס געפונען ביקסען קויהלען און 2 באַגנעטען, געגען דעם פאָטער און ביידע זיהן איז פערפיהרט געוואָרען אַ פּראָצעס פאַר ערמאָרדען מאישאַקען. אַלע דריי נאָווינסקיס האָבען אַ שלעכטע רעפּוטאַציע, דער פאָטער וואַי־טשעק איז שוין אָפּגעזעסען 4 יאָהר, און דער יונגער זוהן האָט שוין געהאַט אַן׳אורטייל פון 15 יאָהר טורמע פאַר אַ באַנדיטען אָנפאַל אויפ׳ן פּראָצעס האָ־בען זיך די בעשולדיגטע נישט מודה געווען. דאָס געריכט האָט פערמשפט סטעפאַן נאָווינסקי אויף 10 יאָהר שווערע תפיסה. דער פאָטער און ברודער זענען פרייגעשפּראָכען געוואָרען.

גנבה-בלבול אין טאמאשאוו אויף א לאדזער יוד. יונגענמאן

נעכטען איז ער פריינעשפראכען געווארען

אנהויב מאי איז אַהרן קעמפינסקי (זאַמאַרסקא 87) געפאָהרען קיין טאָמאַשאָוו־מאַזאָוויעצק אייב־קאַסירען 8 פּראָטעסטען צו 100 זל.

ער האָט זיך געמאָלדען צום אויסשטעלער, אַ געוויסען מיכאל ראָטקעוויטש, ער זאָל ערלע־דיגען די וועקסלען, אַז נישט וועט ער זיי איבער־געבען צום קאָמאָרניק.

ראָטקעוויטש האָט דערויף געענטפערט, אַז ער קען נאָר רעגולירען אויף 50 פּראָצענט. קעמ־פינסקי איז דערויף נישט איינגעגאַנגען און מ׳איז אַדורכגעקומען אויף 70 פּראָצענט, דאַן האָט ראָט־קעוויטש געגעבען קעמפינסקי׳ן 100 זלאָטעס מזומן, 100 זלאָטעס אַ קונדישען וועקסעל.

דעם רעשט 100 זלאָטיס האָט ער איהם נישט געגעבען, נאָר דערפאַר, ווען קעמפינסקי איז שוין געזעסען אין אויטאָ, גרייט צוריקצופאָהרען קיין לאָדז, האָט איהם צוריקגערופען אַ „טשעלאַדניק" פון ראָטקעוויטש׳ן און ביני לביני אונטערגעוואָר־פען ביים געוועלב אַ פּאָרטפעל מיט 800 זלאָטעס. וועקסלען, מאַכענדיג דערביי אַ געוואלד, אַז דער „פאַרשיווי זשיד" האָט איהם בע׳גנב׳עט.

ס׳האָט זיך זעלבסטפערשטענדליך, געמאַכט אַ טומעל, ס׳איז אָנגעקומען פּאָליציי, און נאָכ׳ן צונויפ־שטעלען אַ פּראָטאָקאָל, האָט מען קעמפינסקי׳ן אַריינ־געזעצט אין אַרעסט.

ערשט נאָך קויציע האָט מען איהם אַרויס־געלאָזט.

נעכטען איז דער פּראָצעס פאָרגעקומען אין פּעטריקאָווער קרייז געריכט. מצד קעמפינסקי זענען אויפגעטראָטען עדות וואָס איינער פון זיי האָט גע־זעהען ווי דער טשעלאַדניק קאַלאַדזעיטשאַק האָט אונטערגעוואָרפען דעם פּאָרטפעל.

קעמפינסקי איז פרייגעשפּראָכען געוואָרען. גע־גען קאַלאַדזעיטשאַק ווערט פאָרפיהרט אַ פּראָצעס.

סעזאן-ארבייטער פאדערן ארבייטסלאזע אונטערשטיצונגען

(ג) פון 15. דעצעמבער אָן האָט דער אַרבייטס־לאָזער פאָנד אין לאָדז און אין קרייז אויפגעהערט צו צאָהלען די סעזאָן־אַרבייטער אונטערשטיצונגען, מאָטיווירענדיג דאָס דערמיט, וואָס דאָס געזעץ זעהט נישט פאָר צו געבען אונטערשטיצונגען אין טויטען סעזאָן (ווינטער) פאַר סעזאָן־אַרבייטער.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט האָבען זיך נעכטען פאַר די קאַנצעלאַריעס פון אַרבייטסלאָזען פאָנד אָנגעהויבען זאַמלען די אַרבייטער און געפאָדערט אויסצוצאָהלען די אונטערשטיצונגען, אויף מאָ־טעיקא־גאַס איז געקומען צו דער אינטערווענץ פון דער פּאָליציי.

צוליב דער דאָזיגער לאַגע איז נעכטען אין לאָקאַל פון די פּראָפעסיאָנעלע פעראיינען, פּאָרגע־קומען אַ גרויסע פערזאַמלונג, אויף וועלכער ס׳איז אָנגענומען געוואָרען אַ רעזאָלוציע אויסצוצאָהלען אונטערשטיצונגען די סעזאָן־אַרבייטער, וועלכע גע־פינען זיך אין גרויס נויט, ס׳איז אויך אויסגעוועהלט געוואָרען אַ דעלעגאַציע, וועלכע דאַרף אינטערוועני־רען ביים אַרבייטס־מיניסטעריום וועגען דער דאָ־זיגער פראַגע.

ענטדעקט א גרויסע אפערע

צוויי אפעריסטען זענען ענטלאפען

שמואל בלום האָט געהאַט אַ מאַנופאַקטור־געשעפט אין לאָדז אויף קאָנסטאַנטינער 70. זיינע געשעפטען זענען געגאַנגען נישט איבעריג, האָט ער בעשלאָסען אָנשטעלען צוויי אַגענטען חיים פּאַ־זשענצקי און לייב פעלדמאַן, געקויפט אַ פערד מיט אַ וואָגען און געשיקט זיי צו פערקויפען די סחורות אויף דער פּראָווינץ.

דאָס געשעפט איז אַוועק און אין אַ קורצער צייט אַרום האָבען די אַגענטען געבראַכט אָנשטאָט די סחורות אַ פּאָרטפעל וועקסלען אויף 20 טויזענד זל. בלום, אַ צופרידענער, האָט זיי ווייטער געשיקט אין וועג אַריין מיט אַ נייעם טראַנספּאָרט סחורות אויף 15 טויזענד זל. דערווייל האָט זיך בלום דערוואוסט, אַז די וועקסלען זענען געפעלשטע, און קיינער וויל זיי נישט בעהמען, נישט צו דיסקאָנטירען און נישט אַלס דעקונג. האָט ער באַלד וועגען דעם געמאָלדען דער אויספאָרשונגס־אַמט, וועלכע האָט גענומען זוכען די אַגענטען.

די אויספאָרשונג האָט פעסטגעשטעלט, אַז די אַגענטען זענען מיט דער סחורה אַוועקגעפאָהרען קיין בענדין און דאָרט דעם גרעסטען טייל פער־קויפט ביי אַ געוויסען חיים שווייצער, איגנאַבער פון אַ קאָנפעקציע־געשעפט אויף קאָלאָנטאַיא־גאַס און די רעשט — פישעל חיים (מאַלאַכאָווסקא 7) און מרדכי שארף (אַלטער מאַרק). די „אַגענטען" האָבען די סחורות פערקויפט ביליג, אָבער פאַר מזומן און האָבען פאַר דעם סחורה־טראַנספּאָרט אָפּגעלייזט קוים 20 פּראָצ. פון זיין ווערט.

ביידע זענען פערשוואונדען און ס׳איז דאָ אַ חשד, אַז זיי זענען אָפּגעפאָהרען קיין פראַנקרייך. דעם פערד און וואָגען, וואָס זענען ווערט אַרום 1500 זל. האָבען זיי פערקויפט פאַר 350 זל. אין ראַדאָמסק.

בעת אַ רעוויזיע האָט מען ביי שווייצער׳ן גע־פונען 17 שטיק סחורה. די סחורה איז קאָנפיסקירט געוואָרען. שווייצער געפינט זיך אונטער פּאָליציי־אויפזיכט. די אויספאָרשונג ווערט ווייטער געפיהרט.

פון „יעאס"

וויכטיג פאר עמיגראנטן קיין ארגענטינא

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט, וואָס פון ערשטען יאַנואַר 1931 ווערט דער פרייז פון דער אַרגענ־טינער וויזע געהעכערט אויף 33 דאָלאַר, ווערען אַלע עמיגראַנטען, וואָס האָבען די מעגליכקייט אָפּצופאָהרען ביז יאַנואַר קיין אַרגענטינא, אויפגע־פאָדערט אין זייער אייגענעם אינטערעס צו מעלדען זיך מאָנטאַג אין ביוראָ פון „יעאָס" קילינסקיגאַ 49 פון 10–2 פאַרמ.

אכטונג עמיגראנטען קיין בראזיליען

אַלע עמיגראַנטען, וואָס האָבען בדעה צו פאָהרען קיין בראַזיליען, אָדער צו בעקומען פון דאָרט אויספאָדערונגען, דאַרפען אין זייער אייגענעם אינטערעס זיך מעלדען אין ביוראָ פון „יעאָס" אין די אויפנאַהמע־שעה׳ן.

יודיש טעאטער „פילהארמאניע" נארוטאוויטש 20

נאָר 8 גאַסטשפּילען פון בערימטען אַרטיסט פון סטאַניסלאַווסקי׳ס קונסט־טעאַטער אין מאָסקווע, פּיסקאַטאָר־טעאַטער אין בערלין

פאול באראטאוו

היינט, דינסטאג, מיטוואָך און דאָנערשטאג ווערט נישט געשפּילט.

פרייטאג, דעם 19 דעצעמבער, 9 אָוונט אין צוזאַמענהאַנג מיט׳ן 50־יאָהריגען יובילייו פון גרויסען יודישען דיכטער שלום אש — פייערליכע פרעמיערע!

„גאט פון נקמה"

דראַמע אין 3 אַקטען פון שלום אש. הויפּטראָל „יאַנקעל שאַפשאָוויטש" פ. באַראַטאָוו פאַר דער פאָרשטעלונג וועט האָבען אָרט וועגען דעם גרויסען יובילאַר, דער פאָר־זיצער פון דער יודישער סעקציע ביים זשורנאַליסטען סינדיקאַט רעד. לאַזאַר פּוריס.

שבת, דעם 20 דעצעמבער, 4 נאָכמיטאָג צו ביליגע פרייזען פון 80 גר. אָן

דער פאטער

דראַמע אין 3 אַקטען פון א. סטרינדבערג. הויפּטראָל „אַדאָלף" — פאול באַראַטאָוו

שבת, דעם 20 דעצעמבער, 9 אָוונט ווידערהאָלונג פון דער אַש־פּרעמיערע

גאט פון נקמה

דראַמע אין 3 אַקטען פון שלום אש. הויפּטראָל „יאַנקעל שאַפשאָוויטש" — פ. באַראַטאָוו

זונטאג, ד. 21 דעצ. 9 אָוו. לטובת „בית יתומים" זגיערזשער 40 — „הינקעמאַן"
מאָנטאַג, ד. 22 דעצ. פּאָפּולערע פאָרשטעלונג פון 80 גר. אָן — „דער פאָטער"
דינסטאַג, ד. 23 דעצ. פּאָפּולערע פאָרשטעלונג פון 80 גר. אָן — „גאָט פון נקמה"

ס׳נעהמען אנטייל פרויען: מ. ראָזען, ס. פלאַום, י. פלאַום, ס. פאָזנאַנסקאַ. מענער: ח. בראַקערזש, מ. גורוויטש, י. גרינהויז, י. ווינבערג, מ. מעלמאַן, מ. פאָזנאַנסקי, א. קורץ, ה. פלוים. סופלער: מ. אייזענבערג. בילעטען צו בעקומען אין פילהאַרמאָניע־קאַסע.

געוועלבער קענען זיין אפען ביז 9 אין אווענט

(2) נעכטען האָט די שטעטישע סטאַראָסטווע אַרויסגעגעבען צו דער פּאָליציי אַ פעראָרדנונג אַז די געוועלבער פאַר חנוכה קענען זיין אָפען ביז 9 אָוונט און זונטאָג פאַר חנוכה פון 1 ביז 6 אין אָוונט.

אויסצאהלונגען און אונטער-שטיצונגען פאר ארבייטסלאזע

דער מאַגיסטראַט איז מודיע, אַז היינט מיט־וואָך דעם 17 דעצעמבער, הויבען זיך אָן די אויס־צאָלונג פון רעגירונגס שטיצע פאַר אַרבייטלאָזע זאַר׳ן חודש נאָוועמבער 1930, פאַר די אַרבייטס־לאָזע, וועלכע האָבען זיך רעגיסטרירט אין אונ־טערשטיצונגס־אַמט פאַר אַרבייטסלאָזע אין משך פון 1 ביז׳ן 9 דעצעמבער ה. י.

פריילעדיגע און פעריהייראַטע אָהן קינדער. האָבען נישט קיין רעכט אויף דער דאָזיגער שטיצע.

אַרבייטסלאָזע, אין וועמעס פאַמיליע עס אַרבייט אַפילו נאָר איינער, אָדער בעקומט וועלכע עס איז שטיצע — האָט אויך נישט קיין רעכט אויף דער דריגענדער שטיצע.

די אויסצאָהלונג וועט פאָרקומען אין לאָקאַל פון אונטערשטיצונגס אַמט פאַר אַרבייטסלאָזע אויף דער גאַס פון 28 קאָניעצער שיסער־פּלאַץ 32 פון 9 ביז 2 בייטאָג, לויט פאָלגענדער סדר:

מיטוואָך 17 דעצעמבער	ABCDEFGHIJ
דאָנערשטאָג 18 דעצעמבער —	KLŁMNO
פרייטאָג 19 דעצעמבער	PRS
שבת 20 דעצעמבער	TUWZŻ

באנקראטען און פראלאנגאציעס

(ג) אין זגיערזשע האָט דערלאַנגט אַ ביטע וועגען אַ געריכטס אויפזיכט די פירמע ק. ר. קאַ־שעווסקי מאַנופאַקטור־לאַגער און אויסאַרבייטונג פון דאַמען קאָנפעקציע. די הויפּט קרעדיטאָרען פון דער פירמע זענען די לאָדזער וואָל־פאַבריקאַנטען.

* * *

(ג) אויף דער פאָדערונג פון אַ לאָדזער קרע־דיטאָר איז ערקלערט געוואָרען פאַר באַנקראָט די וואַרשאַווער קאָאָפּעראַטיווע „קאַסע קופיעצקאַ" וועלכע עקזיסטירט זייט׳ן יאָהר 1910 דער פאַיען־קאַפּיטאַל פון דער באַנק בעטרעפט 80,000 זל. די פעראַנטוואָרטליכקייט — 800 טויזענד זל.

יוד. קינסטלער־פאַראיין אין פוילן
דירעקטאָריאַט
פון די פאַראייניגטע־טעאַטערן

בעטעילט. דיר. פאַר לאָדז: שמאָק־פערער. ליטער: א. בסומאַן

לאדזי. יוד. קאמער-טעאטער
ביילער איי וויישעז זאל
„ארט" מאַנסייפעל זאַכאָדניאַ 43
מיטאָל. לייטער: משה בראדערזאָן.

לעצטע
— 2 —
פארשטעלונגען
פון דעם פראגראם

היינט, מיטוואך — 1 פאָרשטעלונג אנהויב 9.15 אין אָוונט
צו ביליגע פרייזען פון 80 גר. אָן

אויפן הימל איר'ד

אין 2 טיילען, 14 בילדער.

ענסעמבל לויט׳ן א. ב. פּרויען: זיסעל־גירל, מ. דזשלסקאַ, לאָלאַ זילבערמאַן, שיינע מרים. מענער: שמואליק גאָלדשטיין, שמעון דזשיגאַן, מאָטעל קאָן, יעקב רייגבאָגם, ישראל שימאַכער, י. שיפּער.

בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פון 11 — 2 בייטאָג און פון 5 אָוו. שבת און יום־טובים א גאַנצען טאָג

ווען קינדער בלייבען אהן אויפזיכט

(2) די פרוי פון שמש ליב ליבערמאן האט זיך געגרייט וואשען וועש און האט דערוויל אין איהר וואוינונג אויף אלעקסאנדריסקא גאס 13 אנגעגרייט א גרויסע באליע מיט הייס וואסער און איז ארויס פון שטוב, איבערלאזענדיג דארט איהר 12 יאהריגע טעכטערל געלא און דעם 6 יאהריגען אייזיק.

בלייבענדיג אליין האבען די קינדער צוליב אומפארזיכטיגקייט זיך ארייגגעקייקלט ביידע אין דער באליע און זיך אפגעבריהט מיט'ן אקריפ.

אויף זייערע געשרייען זענען אנגעלאפען די שכנים און מ'האט די קינדער ארויסגעצויגען פון דער באליע. די ארויסגערופענע פאגאטאוויע האט זיי ערטיילט הילף.

אנטי-שווינדזוכט-וואך

מארגען אין אווענט 710 וועט אין ראדיא געהאלטען ווערען א פארלעזונג פון ד"ר סקושעוויטש „וועגען שווינדזוכט פון דער הויט".

אין זאל פון די קריסטליכע האנדעלס-אנגעשטעלטע (זשעטשושקי 21) וועט מארגען 9 אין אווענט ד"ר שוועטליק האלטען א פארלעזונג „וואס איז אזויגס שווינדזוכט".

זעלבסטמארדען

(—) אויף דווארסקא 7 האט זיך פערסמט מיט יאדינע די 17 יאהריגע סארענא דאשינסקא. פאגאטאוויע האט איהר ערטיילט הילף און אפגעפיהרט אין שטעטישען זאמעל פונקט.

(א) אויף באוועלניאנא 3 האט זיך פערסמט די 20 יאהריגע יאדוויגא סמאלארעק, א ארבייטלאזע. אין א שווערען צושטאנד האט זי די פאגאטאוויע אפגעפיהרט אין ראדאגאשטשער שפיטאל.

(2) אנטאני עלקעיוויטש פון באורא מילא 4 איז שוין זייט א לענגערער צייט ארבייטסלאז. נישט וועלענדיג פאלען צו לאסט זיין זוהן האט ער נעכטען ווען קיינער איז נישט געווען אינדערהיים זיך אויפגעהאנגען אויפ'ן פאסעק פון די הויזען. ווען דער זוהן איז אנגעקומען אהיים און איהם בעמערקט הענגען, איז ער שוין געווען קאלט. פאגאטאוויע האט פעסטגעשטעלט דעם טויט.

גנבות

(2) אויף קילינסקא 89 האבען זיך אין דער וואוינונג פון אפרים ראזענצווייג אריינגעכאפט גנבים און געגנבעט א פוטער פאר א פאר טויזענד זלאטעס. פאליציי זוכט די גנבים.

(א) ביי חיים גרענדאווסקי (11. ליסטאפאד 102) האבען גנבים ארויסגעגנבעט זיידגארן אויף 10 טויזענט זלאטעס.

ביי לוטא וואדאוויטש (שענקעוויטש 16) האבען גנבים וועלכע האבען זיך אריינגעריסען אין דער וואוינונג, אויפגעריסען די שענק און די שובלאדען און ארויסגעגנבעט וועש, ציהרונג א. אנד. אויף 12 טויזענד זלאטעס.

ביי אלעקסאנדער פיק (נאוואמיעסקא 3) האבען גנבים ארויסגעגנבעט פלאטינן, ציהרונג א. אנד. אויף 1,500 זלאטעס.

ביי רחל לעוואקאוויטש (קרוטקא 5 באלוט) האבען גנבים פון בוידעם ארויסגעגנבעט די וועש, וואס זי האט אויפגעהאנגען אויף אויסצוטריקענען.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) ליינוועבער (פריייהייטס-פלאץ 2), הארטמאן (מלינארסקא 1), דאנילעצקי (פיעטריקאווער 127) פערעלמאן (ציגלגאס 64), צימער (וואלטשאנסקא 37), וואטשיצקי (נאפיורקאווסקא 27).

שבת, דעם 20-טען דעצעמבער, 11 א זייגער אין אווענט

גרויסער באל אין „ארט"

דער „ארט"-אנסאמבל וועט אויפפיהרען א ספעציעלען פראגראם א. נ.

„נידער מיט דער גריפע און קריזיס"

2 א זייגער ביינאכט – יצחק ברוינער'ס

מאריאנעטקעס פון לאדזער כלל-טוער — ספעציעל געשריבענע טעקסטען

4 ביינאכט: ספיריטיסטישער סעאנס פון פראפ. מיכעל

דער סוף פון מענש

פיל אטראקציעס — טאנץ ביז אין דערפריה — וולעטקע!

בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון „ארט".

דעזערטירע און רויב

(2) אין מיליטערישען קרייז-געריכט האט זיך אנגעהויבען דער פראצעס געגען די זעלנער יוזעף טראמפסקי, עדוואַרד גאיעווסקי און מיכאל יאניק וועלכע האבען דעזערטירט פון מיליטער און אויסגעפיהרט א רייהע רויב-אנפאלען אין טשענסטאכאוו, זשארקי, מישלאוויץ, ווען מ'האט זיי ארעסטירט און אפגעפיהרט אין לאדזער אויספארשונגס-תפיסה, זענען זיי פון דארט אנטלאפען. דעמזעלבען טאג האבען זיי אין א דערפעל אויסגעפיהרט א גנבה ביי א פויער, ער האט זיי אבער געכאפט און איבערגעגעבען דער פאליציי. פון צייטווייליגען אר־רעסט האבען זיי נאך אמאל געפרובט אנטלויפען, אויסברעכענדיג די וואנד, מ'האט זיי אבער געשטערט.

בעת'ן פראצעס האבען זיך אלע מודה געווען אין אלע פערברעכענס. טראמפסקי האט זיך פערטיידיגט, אז צו אלעם האט איהם צוגערעדט זיין געליבטע שעלאזעק, וועלכע זיצט איצט אפ אן אורטייל. דער פערהער פון די עדות האט געדויערט נעכטען א גאנצען טאג, איבער 10 עדות וועלען נאך אויסגעהערט ווערען היינט. דער אורטייל ווערט ערוואַרט היינט אין אוונט.

פערבאנד פון הויז-בעזיצער פעראיינען אין לאדז

(—) אין דער שטעטישער קרעדיט-געזעלשאפט איז פארגעקומען א קאנפערענץ פון די פערוואלטונגען פון אלע הויז-בעזיצער פעראיינען אין לאדז. אויף דער קאנפערענץ איז אנוועזענד געווען דעפ. שימעל, וועלכער איז אויסגעוועהלט געווארען אין סיים אלס פארשטעהער פון די הויז-בעזיצער. אויף זיין פארשלאג איז געשאפען געווארען א פערבאנד פון די הויז-בעזיצער - פעראיינען, די פערבאנדס-פערוואלטונג וועט בעשטעהן פון 20 פערזאן — צו 5 פערטרעטער פון יעדען פעראיין און זייערע בעשלוסען וועלען זיין פערפליכטענד פאר אלע אייבצלנע פעראיינען. אלע אויסערליכע ארויסטרעטונגען וועט מאכען נאר דער פערבאנד אין דער ערשטער רייהע וועט דער פערבאנד פארנעהמען אן אקציע, אז ס'זאל געשאפען ווערען די הויז-בעזיצער-קאמער, ענדערען דעם לאקאטארען-געזעץ א.אז.וו.

אין דער פערוואלטונג זענען געוועהלט געוואָרען אינזש. פילאשעווסקי, קנאר, מאיב, מאטשינסקי, אינזש. עקערט, בעדנארסקי, אינזש. לובאטינאוויטש, מ. העלמאן, לעוויצקי, פיטלאוויטש, בודנער, פידלער, גראבאווסקי, בוטקעוויטש, שאט, דיר. לוטראשינסקי, קאזשוראווסקי, וואלטשאק, גאדזינאווסקי. אלס פארזיצער איז אויסגעוועהלט געווארען דעפ. שימעל.

אפגעברענט א דאמף-מיהל

ארבייטער שפרינגען פון 2 שטאק; היזק בעטרעפט 150.000 זל.

(א) אין דארף ווילאנאוו הינטער טורעק איז אויסגעבראכען א שרפה אין דער דאמף-מיהל פון אנטאני פעלק. בעת די שרפה איז אויסגעבראכען אין פארטער זענען אין מיהל געווען אנוועזענד דריי ארבייטער, וועלכע האבען נישט געקענט ארויסגעהן. דער מילנער איז געפאלען אויף אן איינפאל: ער האט פאר דער מיהל אנגעווארפען שטרוי און היי און די ארבייטער זענען פון צווייטען שטאק ארויסגעשפרונגען און זענען געבליבען נישט בעשעדיגט.

די אנגעקומענע פייערלעשער איז נישט געלונגען די שרפה איינצולעשען, זיי האבען נאר בעוויזען נישט צו דערלאזען, אז דאס פייער זאל זיך פערשפרייטען אויף די שכנ'ישע געביידעס.

פארטאגס איז דאס פייער איינגעלאשען געווארען. ס'איז פערברענט געווארען די מיהל מיט די זאפאסען פון תבואה און מעהל, און דער לאגער פון קלייען. דער היזק בעטרעפט ביז 150.000 זל. ווי די פאליציי האט פעסטגעשטעלט איז דאס פייער ענטשטאנען פון א פונק, וואס איז ארויס פון דער מאשין.

חנוכה-פייערונג פון וו.י.ז.א.

(—) שבת איז אויף פיעטרקאווער 107 פארגעקימען די פייערליכע ערעפנונג פון יעהרליכען חנוכה-יריד פון וו.י.ז.א.

דער זאל איז געווען שוין דעקארירט, עס האט זיך פערזאמעלט א גרויסער עולם, וועלכער האט זיך ענטציקט מיט די גרויסארטיגע קיאסקען.

אין פראגראם האט זיך בעטייליגט די הבראאיש: סטודיע.

זונטאג איז פארגעקומען א טאנץ-פערוויילונג און נעכטען דינסטאג – פערשידענע אטראקציעס.

לעצטע 2 פארשטעלונגען אין „ארט"

פון איצטיגען גרויסען פראגראם

היינט און מארגען ווערען געגעבען די לעצטע צוויי פארשטעלונגען פון איצטיגען פראגראם „אויפ'ן הימעל א יריד". דער נייער פראגראם האלט ביים אויסגעארבעטעט ווערען און גאר בקרוב וועלען די „ארט"-ארטיסטען זיך בעווייזען אין איהם אין גרעסטען גלאנץ אין פראכט.

קופאן

אויף א יורידישער עצה

גילטיג מיטוואך, דעם 17-טען דעצעמבער

א בעקאנטער יוריסט ערטיילט יורידישע עצות פון 3 ביז 4 א זייגער נאכמיטאג אין רעדאקציע פון אונזער צייטונג, פיעטריקאווער 21.

אינטערעסאנטען דארפען מיטבריינגען דעם קופאן פון „נייעם פאלקסבלאט" — פון דעם זעלבען טאג. —

אש-פייערונג אין פילהארמאניע

„גאט פון נקמה" מיט פאול באראטאוו

פארטראג וועגען יובילאר פון רעד. לאזאר פיקס

דאס יודישע טעאטער אין „פילהארמאניע", וואו ס'גאסטראלירט איצט דער וועלט בעריהמטער קינסטלער פאול באראטאוו גרייט זיך אויף היינטיגען פרייטאג צו א פייערליכער פארשטעלונג לכבוד דעם 5-יאהריגען יובילעאום פון גרעסטען יודישען דיכטער שלום אש. ס'ווערט איינגעארדנט א פייערליכע פארשטעלונג, אויף וועלכער ס'וועט געגעבען ווערען שלום אשס אינטערעסאנטסטע ווערק „גאט פון נקמה". די הויפטראל וועט שפילען פאול באראטאוו.

א חוץ דעם וועט פאר דער פארשטעלונג האלטען א פארטראג וועגען שאפען פון שלום אש, דער בעקאנטער ליטעראטור-קענער און רעדנער רעדאקטאר לאזאר פיקס. די פייערליכע אש-פארשטעלונג וועט זיכער צוציהען די גאנצע יודישע אינטעליגענץ ביי אונז אין שטאט.

היינט קאנצערט פון חזן הערשמאן אין פילהארמאניע

היינט מיטוואך אווענד קומט פאר אין פילהארמאניע-זאל דער לאנג ערווארטעטער קאנצערט פון וועלט-בעריהמטען אמעריקאנער אבער-קאנטאר ה' מרדכי הערשמאן, וועלכער וועט ארויסטרעטען מיט א זעהר אינטערעסאנטען פראגראם פון די שענסטע סינאגאגאלע העברעאישע און יודישע פאלקס לידער.

חזן הערשמאן געהערט היינט-צו-טאג צו די גרעסטע חזנים פון דער וועלט און זיינע אויפטריטען זענען קינסטלערישע געשעהענישען, חזן הערשמאן רופט מען היינט „דער יודישער קארוזא".

איבעראל ווי נאר הערשמאן האט ארויסגעטרעטען אין בערלין, לייפציג, פראנקפורט זענען זיינע קאנצערטען פערוואנדעלט געווארען אין א גרויסען יודיש-קינסטלערישען יום-טוב און דער עולם איז ממש ענטציקט געווארען פון זיין שעהן זינגען.

דעם גרעסטען באל אין סעזאן

ארדענט איין היינטיגען שבת דער „ארט".

היינטיגען שבת פון 11 א זייגער אין אווענד קומט פאר אין „ארט" דער גרעסטער באל פון היינטיגען סעזאן. אין מיטען נאכט וועט דער „ארט" אויספיהרען א ספעציעלען פראגראם א. נ. „נידער מיט דער גריפע און קריזיס". א חוץ דעם וועט יצחק ברוינער בעווייזען זיינע מאריאנעטקעס פון לאדזער יודישע כלל-טוער מיט ספעציעל געשריבענע טעקסטען, פראפ. מיכעל וועט פונקט 4 א זייגער ביינאכט אויספיהרען א ספיריטיסטישען סעאנס א. נ. „דער סוף פון מענשען". א חוץ נאך פיל אנדערע אטראקציעס וועט געטאנצט און געהוליעט ווערען ביז'ן ווייסען טאג אריין.

די ברידער-קאמפען אין יאהר 1905 אין לאדז (19

צום 25-יאהרצייט פון יענע בלוטיגע טעג

די ברידער-קאמפען האבען זיך אריבערגעטראגען אין דער געגענד פון גרינעם מארק. זייט עטליכע טעג האבען די פארטיי-באיובקעס געלויערט אויף אנפיהרער און זיך געזעגענזייטיג געמארדעוועט, אויכ'ן פירטען טאג פון די צוזאמענשטויסען אין דער דאזיגער געגענד האט מען אנגעהויבען צו בעמערקען עפעס פערדעכטיגע בעוועגונגען פון דער זשאנדארמעריע און פאליציי, מיליטער-אפטיילונגען האבען פאטרולירט איבער די גאסען, רעוודירענדיג אלע אדורכגעהער. די באיובקעס האבען זיך בעהאלטען אין די הייזער און נאר פון צייט צו צייט ארויסגעשיקט א מענש אהן געוועהר, כדי צו קאנטראלירען די בעוועגונגען און פלענער פון דער פאליציי און מיליטער. דאס רעווידירען די דורכגעהער האט זיך געענדיגט ארום האלבע נאכט ווען די גאסען זענען לעדיג געווארען, דאס מיליטער האט זיך ערגעץ בעהאלטען אדער גאר אינגאנצען אוועקגעגאנגען, אין דער גאנצער געגענד האט געהערשט רוה.

פארטאגס האט א באיובקע פון נ.ז.ר. געפרובט ארויסצוגעהן אין גאס, כדי אנצוהויבען דאס טעגליכע מערדערישע געיעג אויף סאציאליסטען, ווען זיי וועלען געהען אין די פאבריקען, געהענדיג אזוי פון ביידע זייטען גאס אין א צאהל פון 15 פערזאן, האבען זיי בעמערקט 3 מענשען, וועלכע זענען ביז איצט געווען בעהאלטען אין א טויער, און דערזעהענדיג די באיובקע זענען זיי ארויסגעלאפען אין מיטען גאס, באלד נאך זיי האבען זיך בעוויזען נאך עטליכע מענשען, די נאַדאָוצעס זענען געווען זיכער, אז זיי האבען פאר זיך א סאציאליסטישע באיובקע, מיט וועלכער זיי וועלען מוזען אדורכפיהרען א גרויסע שלאכט, זיי האבען זיך דערפון נישט איבערראשען, ווייל זיי האבען שוין לאנג געזוכט די געלעגענהייט נקמה צו נעהמען פאר „זאזשעוו" און פאר אלע לעצטע געשעהענישען, אבער באלד אנהויבען צו שיסען האבען זיי נישט געקענט, ווייל מ'האט זיך קודם-כל געמוזט איבערציינגען ווער די מענשע זענען, און אפשר איז דאס געווען די אכראנע? אבער אויך דאס איז געווען אונמעגליך, ווייל די אכראנע איז נישט געגאנגען אין דער גאס אין אזא גרויסער צאהל.

די מענשען פון דעם געגנערישען צד זענען אויך געשטאנען אין ערווארטונג אויף די ווייטערדיגע געשעהענישען, אויך די דאזיגע פערזאנען האבען נישט געוואוסט ווער עמען זיי האבען פאר זיך.

פלוצלונג איז פון דער גרופע, וועלכע איז געווען בעהאלטען אין טויער ארויסגעטרעטען איינער און הויך געפרעגט:

— ווער זענט איהר?

— זאגט איהר פריהער ווער איהר זענט?

— הער'ט, אויב אונז טיילען בלויז פאליטישע איבערצייגונגען, בעטען מיר אייך, אז איהר זאלט אויפ'ן היינטיגען פריהמארגען אונז אפטרעטען די דאזיגע גאס.

— אזוי? אפשר דערפאר, כדי איהר זאלט קענען אויסשיסען אלע נאראדאוועצעס.

— ניין, מיר האבען א גאנץ אנדערען ציל, די נאראדאוועצעס געהען אונז היינט צופעליג נישט אן.

— פון ווען אן זענט איהר אזוי טאלעראנט?

— הער'ט, מיר האבען איצט נישט קיין צייט אויף דיסקוסיעס, מיר בעטען אייך איהר זאלט אונז נישט שווער מאכען אויסצופיהרען אונזער פלאן.

— זאגט אונז, אלזא, וואס פארא פלאן איהר האט?

— נישט וויסענדיג ווער איהר זענט, קענען מיר אייך דערוויילע נישט פערראטען אונזער ציל.

— אויב איהר האט נישט קיין בייזע כוונות בנוגע אונז און בנוגע אונזערע מענשען, קענט איהר זיין זיכער, אז מיר וועלען אייך נישט שטערען.

— אבער ווער זענט איהר?

— נ. ז. ראוועצעס.

— אונז האנדעלט זיך איצט נישט וועגען אייך.

— איצט זאגט ווער זענט איהר?

— סאציאליסטען.

— וועלכע פארטיי?

— פ. פ. ס-אוועצעס.

— גיט אונז עפעס א בעווייז, אז ס'האנדעלט זיך נישט אייך וועגען אונזערע קאלעגען.

— מיר קענען נאר געבען אונזער ווארט.

— דאס גענוגט נישט.

— עפעס אנדערש האבען מיר נישט, אין דעם מאמענט איז פון דער פ. פ.סישער גרופע ארויסגעטרעטען ריכליק, וועלכער האט געזעהן, אז די צייט געהט אוועק מיט גארנישט און עטליכע מינוט ארום קען שוין ווערען צו שפעט.

— אויב אזוי, הערט וואס איך וועל אייך זאגען, האט ריכליק אנגעהויבען, מיר וועלען אייך ענטדעקען אונזער געהיימניש, אבער געדענקט ווען צוליב דעם וועט אונזער אויפגאבע נישט קענען ערפילט ווערען וועט אויף אייך פאלען די גאנצע פעראנטווארטליכקייט, אלזא, ס'האנדעלט זיך אונז וועגען ארויסגנבענען פון טורמע עטליכע אונזערע מענשען, וועלכע ס'דראהט קאטארגע און אפילו טויט-שטראף. אלזא דאס גענוגט פאר אייך.

— פולשטענדיג גענוג, מיר געהען אוועק.

— נאך איינס, האט ריכליק צוגעגעבען, אויב מיר וועלען קענען אויך אפראטעווען אייערע חברים זאגען מיר אייך צו, אז מיר וועלען דאס טון.

אבער אין דעם אויגענבליק איז פון דלוגא גאס ארויסגעפאהרען א אפטיילונג זעלנער, וועלכע זענען געפאהרען אין דער ריכטונג פון דער קאלישער באהן. די צארישע מאכט איז געווען זיכער, אז דער שטות, דורך וועלכען מ'האט געדארפט אדורכפיהרען א גרויסע ארעסטירטע, איז געווען פולשטענדיג ריין און צו קיין שום שטערונגען וועט נישט קומען, די אבלאווע וואס איז געמאכט געווארען דיזעלבע נאכט, האט די פאליציי געגעבען די זיכערקייט, אז קיינער וועט איצט נישט וואגען אויף קיין שום אטענטאט. נישט קוקענדיג אבער דעריף איז די וואך, וועלכע האט קאנוואיירט די טורמע-קארעטע בעשטאנען פון צוואנציג קאזאקען, אויסער 3 סטראזשניקעס, וועלכע זענען געזעסען אין דער קארעטקע מיט די ארעסטאנטען.

(המשך קומט)

ניי'ער פאלקסבלאט

דער יודישער האנדווערקער

ניי'ער פאלקסבלאט

וועכענטליכע אפטיילונג געווידמעט דער יודישער פראדוקטיווער ארבייט

מען דארף בעניי'ען די אקציע

צו פערלענגערן דעם טערמין פון די עקזאמענס

די לאדזער האנדווערקער-קאמער פיהרט איצט אדורך די עקזאמענס אויף געזעלען און מייסטער. אין פערלויף פון די ערשטע 10 חדשים האבען זיך צום עקזאמען אויף געזעלען געווענדעט 464 פערזאן, וואס האבען נישט געהאט קיין שול-צייגנישען, 490 צו נארמאלע געזעלען-עקזאמענס, 158 צו נארמאלע מייסטער-עקזאמענס און 100 צו הנחה-עקזאמענס אויף מייסטער. צוזאמען 1207 פערזאן. צו די עקזאמענס זענען צוגעלאזט געווארן 592 פערזאן, פון זיי האבען זיך שוין עקזאמינירט 507, פון וועלכע 37 האבען דעם עקזאמען נישט אויסגעהאלטען.

די לאדזער וואיעוואודזטווע צעהלט אנ'ערך 32.000 האנדווערקער, פון וועלכע א העלפט באַזיצט זיכער נישט קיין מייסטער-דיפלאמען. ביי די דאזיגע פערהעלטנישען איז די צאהל פערזאנען, וואס ווענדען זיך אין דער האנדווערקער-קאמער, כדי אויסצוהאלטען דעם עקזאמען זעהר א מינימאלע.

אמת אין נאוועמבער און בפרט אין דעצעמבער, האט זיך די צאהל פערגרעסערט, אבער ס'איז נאך אלץ אזא צאהל, אז זי ענטשפרעכט גאר נישט די פערהעלטנישען.

אין נאוועמבער למשל האבען זיך געווענדעט מיט ביטעס וועגען עקזאמענס 155 געזעלען, 82 אויף מייסטער און 401 אויף הנחה-מייסטער-עקזאמענס, צוזאמען — 638 פערזאן.

אין דעצעמבער האט זיך די צאהל נאך מעהר פערגרעסערט און יעדען טאג ביז'ן 15-טען פלעגען איינפליסען 150 און אפילו קרוב צו 200 ביטעס. דאס איז נאך אלץ נישט די גאנצע צאהל און אפילו נישט דער גרעסטער טייל פון די, וואס אונטערליגען די עקזאמענס.

די פראווינץ, וועלכע איז בכלל ווייניג באַוואוסט און איז דערצו נאך גאנץ שוואך געווען אינפארמירט, האט זיך זעהר ווייניג געריהרט און ערשט אין די לעצטע טעג האט מען דארט אנגעהויבען צו פערשטעהן די ערנסטקייט פון דער לאגע.

בשעתו האבען די יודישע ארגאניזאציעס פארגענומען שריט, אז דער טערמין פון די עקזאמענס זאלען פערלענגערט ווערן. די אקציע האט דאן קיין ערפאלג נישט געהאט, אגב איז זי נישט געשטיצט געווארן דורך די פוילישע האנדווערקער, וועלכע זענען אין איהר קאפ פעראינטערעסירט.

איצט ווען די פאקטישע לאגע איז דער בעסטער באַווייז דערצו, אז דער טערמין האט נישט געקענט אויסגענוצט ווערן, וואלט די אקציע געדארפט בעניי'ט ווערן. מ'דארף רעכענען, אז אין די פיהרענדע קרייזען וועט מען זיך דאך צוהערן צו דעם רוף פון דער צייט, און ס'איז נישט אויסגעשלאסען, אז די אקציע זאל איצט יא האבען ערפאלג.

די איניציאטיוו אין דער אקציע דארפען נעהמען די יודישע ראטמענער אין דער האנד-ווערקער-קאמער, זיי מוזען אנווענדען אלע מיטלען, וואס זיי האבען אין זייער בזיץ, אז דער טערמין פון די עקזאמענס זאלען פערלענגערט ווערן.

א נמשל.

אנ'עניז, וואס טאר נישט אדורכגעלאזט ווערן

צו דער אויפמערקזאמקייט פון די יוד. פארשטעהער אין דער האנדוו.-קאמער

די יודישע האנדווערקער האבען נישט אין דער לאדזער קאמער די געהעריגע צאהל פערטרעטער. די סיבות, וואס האבען דערצו דערפיהרט זענען פערשידענע. אין א געוויסער מאס האט דערצו גורם געווען דער צענטראלער קאנסאלידאציע-אפמאך, וואס איז געשלאסען געווארן דורך דער ווארשע-ווער צענטראלע; אבער אפילו אין הסכם מיט דעם נישט גינסטיגען אפמאך האבען אויך די יודען אין דער לאדזער קאמער געדארפט האבען 11 ראט-מענער און צוויי פארשטעהער אין דער פערוואלטונג.

צוליב פערשידענע ארטיגע בעדינגונגען האט דאס נישט איינהייטליכקייט פון די לאדזער יודישע האנדווערקער פון איין זייט, און דעם אנטי-יודישען גייסט, וואס האט פולשטענדיג בעהערשט די היגע פוילישע האנדווערקער פון דער צווייטער זייט, האר-בען דערפיהרט דערצו, אז ס'זענען נאר דא 9 יודישע מיטגלידער אין ראט, און נאר איינער — דער וויצע-פרעזידענט, אין דער פערוואלטונג.

ס'איז קלאר, אז ס'לײדען דערפון די אינטע-רעסען פון די יודישע בעלי-מלאכות. ווייל ביי די הערשענדע שטימונגען מוז מען שטענדיג פיהרען א פערטיידיגונגס-קאמף און ס'איז פערשטענדליך אז, ביי א גרעסערער פארשטעהערשאפט איז במילא לייכטער זיך צו פערטיידיגען און אויסצופועלן גרע-סערע הנחות פאר'ן יודישען האנדווערקערטום.

זעהר פיל האט בעשווערט די ארבייט פון די יודישע ראטמענער דער אומשטאנד וואס אין דער פערוואלטונג איז נישט מעהר געווען ווי איין יוד, וועלכער האט שטענדיג געהאט געגען זיך 4 ענט-שידענע געגנער, וואס זענען געפיהרט געווארן דורכ'ן איצט שוין געוועזענעם דירעקטאר פיע-קארסקי. ווען ער איז אוועק זענען פון דער פער-וואלטונג אויך ארויסגעטראטען 2 פערוואלטונגס-מיטגלידער. און יעצט דארף געוועהלט ווערן אויף זייער ארט 2 אנדע'רע.

איז טאקע איצט די אויפגאבע פאר די יודישע ראטמענער אריינצופיהרען נאך א יודישען האנד-ווערקער אין דער פערוואלטונג. ווערט דאס איצט נישט אדורכגעפיהרט ווערען ווערט דאך נישט זיין קיין תירוץ אז דער אדער יענער איז שולדיג אין דעם. ווייסען מיר דאך, אז די יודישע ראטמענער בילדען איצט אנ'איינהייטליכען פראנט. מוז דער דאזיגער איינהייטליכער פראנט אנשטרענגען אלע כוחות און די וויכטיגע פאזיציע צו דערגרייכען.

דער שריפטליכער אפמאך וועגען דעם אז די יודישע האנדווערקער בעקומען צוויי פערט-עטער אין דער פערוואלטונג, פון וועלכע איינער זאל זיין דער וויצע-פרעזידענט עקזיסטירט און גילט ווייטער, באכמעהר, ווערט די פיהרער פון ביידע צדדים וואס האבען דעם אפמאך געשלאסען זענען ווייטער גע-בליבען ביי דער מאכט. זיי קענען זיך דאך זיכער נישט ארויסדרעהען מיט עפעס טענות, כדי דעם אפמאך נישט צו האלטען. דער יודישער צד האט לאיאל אויסגעפיהרט אלע זיינע פערפליכטונגען, מוזען אויך די פערפליכטונג בנוגע איהם גע[illegible]טען, ווערען ס'מוז איהם געגעבען ווערען די מעגליכקייט פון זעלבסטשוץ. ווען דאס איז פאר איהם נויטיג. אנדערש וועט בעגאנגען ווערען א גרויסע זינד לגבי די יודישע האנדווערקער-אינטערעסען.

און מאכען מיר טאקע איצט ספעציעל אויפ-מערקזאם די יודישע פארשטעהער אין דער האנד-ווערקער-קאמער: לאזט נישט אדורך די געלעגענ-הייט, פערריכט כאטש אין א געוויסער מאס דעם פעהלער, וואס איז פריהער געמאכט געווארען. אמת, נישט דורך אייך. דער גורל, וועלכער האט אייך בעשטימט פאר די פערטיידיגער פון יודישען בעל-מלאכה, לייגט אויף אייך ארויף דעם חוב אויסצובעסערען די פעהלערען וואס זענען געווארען געמאכט.

שטעהט אויף דער וואך, פיהרט אריין נאך א יודישען מיטגליד אין דער פערוואלטונג,

אזוי דיקטירען אייך די יודישע האנדווערקער-אינטערעסען!

גאלדשמידען מוזען פיהרען ביכער

פאר קליענטען, וואס גיבען איבער-ארבייטען גאלד- און זילבער-חפצים

אין יוני האט דאס האנדעלס-מיניסטעריום פעראָרדענט אין פערשטענדיגונג מיט'ן פינאנץ-מי-ניסטעריום, אז ביי אלע גראווירער און גאלד-שמידען זאלען זיך געפינען ביכער, צו פערשרייבען די נ'עמען און אדרעסען פון די פערזאנען, וואס גיבען צורעכט צו מאכען, אדער איבערצואַרבייטען גאלד-חפצים, די פעראינטערעסירטע זעהען איין, אז אזא קאנטראל-בוך פון די קליענטען קאן שאַ-דען זייער פרנסה.

דער לאדזער צעך פון זייגערמאכער, יובעלירען און גראווירער האט אינטערווענירט ביי דער היגער האנדווערקער-קאמער, וועלכע האט דערלאנגט צום מיניסטעריום א מעמאריאל מיט דער ביטע מבטל צו מאכען די פעראָרדנונג וועגען די דאזיגע קאנט-ראל-ביכער.

די האנדווערקער-קאמער האט דערהאלטען פון האנדעלס-מיניסטעריום א תשובה, אז מען קען נישט נאכקומען די השתדלות פון יובעלירען-צעך אפצושאפען די פעראָרדנונג וועגען קאנטראל-ביכער. די זייגערמאכער, גראווירער און גאלדשמידען זענען אלזא, מחויב צו פערצייכענען אין קאנט[illegible]-ביכער דעם סכום און צאהל גאלד. און זילבערוואַרג, וואס קומט אריין צו זיי צום פעריכטען און דאס אלץ, וואס זיי געבען צוריק ארויס.

—=][:O:][=—

די מעכאניזאציע פון די בעקערייען אין קאליש

ווי בעקאנט ענדיגט זיך דער טערמין, וואס איז געגעבען געווארן פאר בעקערייען אין גאנץ פוילען, אז זיי זאלען זיך איינארדנען ענטשפרע-כענד די נייע פעראָרדנונגען — באזיצען היגיענישע לאקאלען און מעכאניזירען די פראדוקציע. די מעכאניזאציע פון די בעקערייען האט נישט גע-קענט אדורכגעפיהרט ווערען צוליב א גאנצע רייה סבות. ערשטענס באזיצען נישט די איינצעלנע בע-קער די נויטיגע דערצו סכומים געלט און קיין קרעדיטען האבען די בעקער אויף די מאשינען און אומזאץ קיין שום אינסטיטוציע נישט געשאפען צווייטענס זענען אין פוילען נישט געווען בנמצא די נויטיגע מעכאנישע מאשינען.

די מעכאניזאציע איז דעריבער צוגעגאנגען זעהר לאנגזאם און אין א רייה שטעט האבען די בעקער בעקומען פעראָרדענט פון די סטאראסטעס צו שליסען זייערע בעקערייען וועלכע ענטשפרע-כען נישט די נייע פארשריפטען. א דאנק די בעמיהונ-גען פון די בעקער-ארגאניזאציעס, וואס זענען גע-שטיצט געווארן דורך דער האנדווערקער-קאמער איז געלונגען דערווייל עפעס אויסצופועל'ן אין דער וואיעוואודזטווע: קיין קאלעקטיווע ווענדונ-גען וועט די וואיעוואודזטווע נישט בעטראכטען בכלל (מיט דעם וויל זי וואהרשיינליך אינטער-שטרייכען, אז פרינציפיעל בלייבט די פעראָרדנונג אין קראפט), זי וועט אבער בעטראכטען יעדע אינדיווידועלע ווענדונג, וועגען פראלאנגירען דעם טערמין, וועגען פערש. צייטווייליגע הנחות א.א.וו. דערביי קענען די ווענדונגען בעגלייט ווערן מיט מיינונגען אין דער פראגע פון די ענטשפרעכענדע בעקער-ארגאניזאציעס, קאמונאלע פערוואלטונגען, האנדוו.-קאמער א.א.וו.

זעהר איינגעארטיג שטעלט זיך פאר די לאגע פון די בעקערייען אין קאליש. אין דער דאזיגער שטאט זענען מעכאניזירט געווארן די בעקערייען אמשטארקסטען נישט נאר אין דער לאדזער וואיע-וואודזטווע, נאר ווארשיינליך אין גאנץ פוילען. אין קאליש עקזיסטירען עטליכע און 70 בעקערייען, פון די ביז 30 — יודישע. 70 פראצענט פון אלע בעקערייען זענען דארט שוין מעכאניזירט. דערביי עקזיסטירען דארט 3 גרויסע קאאפעראטיווע מע-כאנישע בעקערייען — 1 קריסטליכע און 2 יודישע. די ערשטע יודישע קאאפעראטיווע מעכאנישע בע-קעריי „זדראוויע" האט 5 מיטגלידער, די צווייטע „איראפעיסקא" איז בעגרינדעט געווארן ביי א צאהל פון 18 מיטגלידער און האט שוין איבער-געלעבט שווערע טעג. די מיטגלידער האבען צוזא-מענגעשטעלט אנ'אייגענעם קאפיטאל פון עטליכע דרייסיג טויזענד זל. בעקומען א הלואה פון יק"א — 40 טויזענד זל. און בעקומען ציבעזאגט א הלואה אויך פון באנק גאספ. קראיאווע.

זיי האבען געקויפט אנ'אייגענעם פלאץ און א געביידע און איינגעארדנט א פולשטענדיגע מעכאנישע בעקעריי, וואס קען אויסבאקען 15 טויזענד קילא א טאג, אבער זי האט אויסגעבאקען בלויז 6000 קילא. די צוגעזאגטע הלואה פון ב.ג.ק. האט די בעקעריי נישט בעקומען, און זי האט באלד אנגעהויבען ליידען פון מאנגעל אין אומזאץ-קאפיטאל. פון די 18 מיטגלידער האבען זיך 13 צוריקגעצויגען צוליב פערש. סבות, וועגען וועלכע מיר וועלען נאך דערצעהלען שפעטער, האט א טייל בעקער געמוזט צוריק אריין אין קאאפעראטיוו און איצט זענען דארט פערהאן 12 מיטגלידער

די בעקעריי האט איצט א דעפיציט פון קרוב 200 טויזענט זל.

די גרעסטע צאהל בעקערייען ארבייטען מיט 2 און 3 געהילפען. ביי דער פראגע וועגען בעמי-הען זיך אויסצופועל'ן הנחות און פראלאנגאציע פון טערמין אויף צו מעכאניזירען איז צווישען די בעקער גיפא געקומען צו סכסוכים, און די האנד-ווערקער-קאמער האט זיך געפינען געצוואונגען ארויסצושיקען קיין קאליש א ספעציעלע דעלעגא-ציע, וואס זאל זיך דארט אויפ'ן ארט בעקענען מיט דער לאגע. אין דער דעלעגאציע האבען זיך בעטייליגט: דער פערוואלטונגס-מיטגליד פון דער האנדוו. קאמער זאזשיצקי, דער ראטמאן פון בע-קער פאך אין דער האנדוו. קאמער גאלדבערג, דער רעפערענט פון דער האנדוו. קאמער ה' קאצענבוי-גען. זיי האבען אין קאליש צוגעצויגען דעם דאר-טיגען ראטמאן פון דער האנדוו. קאמער הערביק, זיין פערטרעטער ה' עליאש און פארשטעהער פון דער קריסטליכער „רעסירסא" און פון דער יודישער האנדוו. צענט-אלע. די סכסוכים אין קאליש צווי-שען די בעקער געהען נישט אויף דער ליניע פון יודישע און נישט יודישע, ווי דאס קומט פאר מערסטענטיילס: דארט קומען פאר די רייבונגען צווישען די אינהאבער פון די שוין מעכאניזירטע און פון די נישט מעכאניזירטע בעקערייען.

די אינהאבער פון די נאך נישט מעכאניזירטע בעקערייען טענה'ן, פארוואס דארפען זיי אין קאליש זיין אנ'או סנאהם פון גאנץ פוילען און נישט בא-קומען די הנחות, וואס ווערען געמאכט פאר אלע בעקער, וועלכע האבען צוליב זייער מאטעריעלער לאגע נישט בעוויזען אדורכצופיהרען די פארגע-שריבענע נייאיגקייטען. דאגעגען טענה'ן די אינ-האבער פון די מעכאניזירטע, אז זיי האבען זיך רואינירט מיט דער מעכאניזאציע, די פראדוקציע קאסט זיי טייערער, קיין רעגירונגס-שטיצע און קרעדיטען האבען זיי נישט בעקומען, איצט נעהט מען ווייטער „פריווילעגירען" דוקא די, וואס האבען די פעראָרדנונג נישט אויסגעפיהרט זיי פער-לאנגען דעריבער, אז די וואס האבען נישט אדורכ-געפיהרט אלע אינסטרוקציעס זאלען ליקווידירט ווערען.

דער ענין קאמפליצירט זיך נאך מיט א נייעם אומשטאנד, א טייל מיטגלידער פון קאאפעראטיוו „איראפעיסקא" האבען זייערע פריהערדיגע בעקע-רייען נישט ליקווידירט, די פאטענטען נישט צו-ריקגעשיקט און אין די מארק-טעג געבאקען אין זייערע בעקערייען. ווען די געשעפטען אין דער „איראפעיסקא" זענען אוועק שלעכט, האבען זיי זיך פון דארט איינגאנצען צוריקגעצויגען און ווי-דער אריבער אין זייערע אלטע בעקערייען. אבער דא איז ענטשטאנען א נייער קאנפליקט. די אינ-דוסטריע-מאכט וויל זיי קוואליפיצירען אלס נייע אונטערנעהמער, און וויבאלד זיי זענען נייע, זע-נען אויף זיי נישט חל קיין שום הנחות.

מ'ולויבט נאטירליך, אז דער פאלשער שטאנדפונקט פון דער אינדוסטריע-מאכט וועט אויסגעקלערט ווערען און וועט געענדערט ווערען, אבער דערווייל ווערט די סיטואציע צווישען די בעקער נאך מעהר פערפלאנטערט.

נאך א רייה קאנפערענצען פון דער קאמיסיע מיט די צדדים איז אנגענומען געווארן אן איינ-שטימיגער בעשלוס בעאויפטראגען די האנדווער-קער-קאמער, זי זאל זיך בעמיהען אין וואיעוואודז-טווע, אז פאר די בעקעריי בעזיצער, וואס האבען ענטשפרעכענדע לאקאלען און זייערע אינטע-נעמונ-גען ענטשפרעכען די אינסטרוקציעס זאלען געמאכט ווערען הנח'ת און פראלאנגירט ווערען דער טערמין פון מעכאניזאציע. די אלע איבריגע בעקערייען זאלען ליקווידירט ווערען.

די בעשלוסען זענען איבערגעשיקט געווארען דער האנדווערקער-קאמער.

—III—

אין אפגרונט

סענסאציאנעל־עראטישער ראמאן (29

קאפיטעל ניין

דעשאלעס סוף

געוועהנליך פלעגען זייערע קריגערייען נישט אנהאלטען זעהר לאנג. פאני פלעגט איהם שנעל איבערבעטען, אדער ער פלעגט אליין בעסער ווערען. אבער דאס מאל האט זיין כעס אנגעהאלטען, ער האט זיך נישט געלאזט איבערבעטען, ער האט זיך געהאלטען פ׳עמ״ פון איהר, און גלייך נאך דעם כעס פלעגט ער זיך זעצען בעזונדער און טראכטען.

א געפיהל פון שאנד איז איהם פלוצלינג בעפאלען. ער האט זיך פארגעשטעלט די קאמפאניע, צו שען וועלכער ער פערברענגט זיין צייט און ווי מ׳אוס ער זעהט אויס ווען ער טרעפט זיך מיט אנשטענדיגע מענשען. געוויסענסביסען און שאנד האבען געגראבט זיין הארץ, און פאני האט נישט פארשטאנען, וואס ביי איהם אין הארצען קומט פאר.

— עס איז געשעהן! — האט זי צו איהם אין א געוויסען טאג געזאגט. — איך האב געזעהן דעשאלעס און איך האב איהם אפגעגעבען דאס געלד. ער שטימט איין מיט מיר, אפילו איך וועל נישט פארדינען. שפעטער, ווען איך וועל זיין אליין וועט ער זארגען פאר׳ן קינד. ביזטו איצט צופרידען, אדער ביזטו נאך אלץ בייז.

אין איצט האט זי איהם דערצעהלט אלץ פון איהר וויזיט אין דעשאלעס הויז. דאס הויז, וועלכע איז שטענדיג פול געווען מיט אומרוהיגע, ליידענשאפטליכע מענשען איז איצט אנשטענדיג, שטיל און רוהיג. נישטא מעהר די באלער, נישטא מעהר די מאסקאראדען. די סבה דערפון איז א שעהן מיידעל וועלכע דעשאל׳ע האט געטראפען אין א גארטען, דאס מיידעל הייסט אליס דאדע. א שטיל, רוהיג שעפסעלע, וועלכע וואוינט מיט איהם שוין איבער א חודש און זיי פערבייטען נישט א ווארט אויף א ווארט. פאני האט דעשאלען פערשפראכען צו בעזוכען איהם מיט איהר ליבהאבער, אין דאן האט זי זיך מיט איהם דאטען געוויצט וועגען זיין פילאזאפיע, און ווי ער פלעגט זיך בעריהמען, אז ער פערדרעהט נישט זיין קאפ מיט א פרוי, אז ער האלט נישט לאנג קיין פאר.

זשאן האט בעסון זיין געליבטע צוליב און האט מיט איהר בעזוכט דעשאלעס הויז. ער האט איהם נישט בעזוכט. זינט ער האט זיך מיט איהם געטראפען אין רעסטאראן, וואו כאפאס פארגאנגענהייט איז דערציילט געווארען. ער וואלט אליין געלאכט, ווען איינער וואלט איהם דערצעהלט, אז ער וועט געהען בעזוכען דעם דעשאל׳ע און ער וועט נאך ווערען זיין פריינד. ער האט זיך אליין געוואונדערט, ווי ער פיהלט זיך פריי אין הויז פון דעשאל׳ע, וועלכער איז פריינדליך און גוט ווי א קינד.

זשאן האט איצט געקענט פערשטעהן, פארוואס דעשאל׳ע איז אזוי פערליבט אין אליס דאדע, וועלכע איז באמת א וואונדערבארע שעהנהייט.

דעשאל׳ע האט איהר געפונען אין גארטען, צווישען די חוצפה׳דיגע און גראבע אויסווארפען, וועלכע האבען איהר געצוידעלט און בעליידיגט. זיין איידעלקייט און פריינדשאפט האט איהר געריהרט. זי האט זיך ווידער דערפיהלט, אז זי איז א פרוי מיט הארץ און געפיהל. ער האט איהר מ׳געני׳מען מיט זיך, און ווען ער האט אויפ׳ן צווייטען טאג א הר געוואלט אויסשיקען, האט זי איהם געבעטען אזוי אונטעטעניג, ער זאל איהר האלטען אביסל לענגער, האט ער נישט געהאט קיין הארץ צו ווייסשיקען איהר פון הויז. זינט דעמאלט האט ער געהאלטען די טירען פון זיין צימער פאר אלעמען, און זיי האבען בײדע געלעבט גליקליך. זי האט צום ערשטען מאל אין איהר לעבען פערזוכט דעם טעם פון פריינדשאפט און צערטליכקייט, און ער איז געווען גליקליך מיט דעם פערגעניגען, וואס ער האט איהר פערשאפט. און מיט דער דאנקבארקייט, וואס זי האט איהם ארויסגעוויזען. ער האט דעם ערשטען מאל אין זיין לעבען דערוועהן א פרוי׳ס איבערגעבענהייט, און איבערגעלעבט דעם נחת, וואס האט איי זיך א געהיימען כישוף צו האלטען פעראייניגט מאן און פרוי און ברענגט אין הויז די זיסקייט און ליבשאפט, וועלכע זענען פרעמד צו אזעלכע מענשען, ווי דעשאל׳ע איז געווען ביז איצט.

אין א געוויסען טאג, ווען גאסט און זיין געליבטע זענען געקומען צו מיטאג צו דעשאל׳ע אין הויז, האבען זיי אין קארידאר דערהערט איינע שטימען.

איין שטימע האט געזאגט:

— אין איך מיין, אז פינף יאהר תפיסה, א פערלוירענער נאמען און א רואינירט לעבען איז גענוג טייער בעצאהלט פאר א ליידענשאפט און א נארישקייט. איך וועל אונטערשרייבען די בקשה דעשאל׳ע!

— עס איז קאדעל! — האט פאני געמורמעלט צו איהר געליבטען און האט געציטערט.

און אין קארידאר האט זיך געהערט נאך א שטים.

(פארטזעצונג קומט).

פרויען גיבען זיך אנ׳עצה

פון באלאטשיא.

איך אונזער שטאט, וואו אלץ איז אזוי גוט און וואויל, איז געווען אמאל א שיינע פרוי, וועלכע האט התונה געהאט פאר א יונגערמאן פון גרויסען יחוס.

און ווי עס טרעפט זיך, ס׳זאל זיך נישט טרעפען, האט זיך דער דאמע צוגעגעסען דער זעלביגער מאכל אלע טאג און זי האט געווארפען א אויג אויף איינעם לעאנעטא, א געזונטען און שיינעם בחור. און אזוי ווי ער האט זי אויך נישט פיינט געהאט, האבען ביידע געזוכט געלעגענהייטען און שטילערהייד אונטערגעלעבט.

דארף זיך טרעפען, אז אין דערזעלבער דאמע זאל זיך פערליבען איינער לאמבערטוטשיא, עפעס א בחור א נודניק, וועמען זי האט פשוט פיינט געהאט. לאמבערטוטשיא אבער האט דערפון נישט געוואלט וויסען, ווארום וואס געהט איהם אן צי זי האט ליב אדער נישט? האט ער איהר געשיקט נודנע ליבע־בריוועלעך און איהר געדראהט מיט א סקאנדאל.

די דאמע נעבעך, וויסענדיג אויף וואס אזא בחור איז פעהיג, האט זי טאקע מורא געהאט און טאקע פאר מורא זיך איהם אונטערגעגעבען.

אז דער ליבער זומער איז געקומען, מיט זיינע גרויסע היצען, האט די דאמע זיך א׳ויסגעצויגען אויסערן שטאט אויף א זומער־וואוינונג. אין א שעהנעם פריהמארגען האט דער מאן איהר צוויסען געגעבען, אז צוליב זיינע עסקים, מוז ער אפפאהרען אויף א פאר טעג. די דאמע האט גלייך מודיע געווען וועגען דעם איהר געליבטען און איהם געהייסען קומען.

צופעליג האט זיך אויך לאמבערטוטשיא דערוואוסט פון דעם און נישט טראכטענדיג קיין סך, האט ער זיך אויפגעזעצט אויף זיין פערד און גלייך אוועקגעריטען אהין. צוקומענדיג צו דער וואוינונג. האט איהם די דינסט בעמערקט און זי איז אוועק שנעל ווי א בליץ צו דער דאמע, איהר אנצוזאגען די שיינע בשורה.

— סעניארא — האט די דינסט אריינגעשריגען גייג׳ס צימער אריין — לאמבערטוטשיא איז דא!

די דאמע האט זיך דערפיהלט אין א מאדנע פערלעגענהייט, נישט וויסענדיג וואס צו טון. און נישט האבענדיג קיין אנדער ברירה, האט זי געבעטען לעאנעטאן זיך צו בעהאלטען הינטערן פארהאנג פון בעט און אפווארטען ביז דער נודניק וועט אוועקגעהן. אליין איז זי ארויס פון צימער און זיך אנגעטראפען מיט לאמבערטוטשיאן אויף די טרעפ.

ווי קומט איהר פלוצים אהער? — האט איהם די דאמע געפרעגט מיט א ליבליכען שמייכעל.

— איך האב זיך דערוואוסט נשמה מיינע — האט לאמבערטוטשיא געענטפערט — אז דיין מאן איז אפגעפאהרען...

— נו?..

בעקומענדיג אזא קלארע תשובה, האט זי שוין קיין אנדער ברירה נישט געהאט ווי אריינצונעמען איהם אין צימער, געפינענדיג זיך מיט איהר אליין, האט לאמבערטוטשיא ארומגעכאפט די דאמע און זי גענומען קושען, אבער פונקט ווי א דונער וואלט איהם געטראפען, איז אנגעלאפען די דינסט מיט א געפעהרליכען ליארם.

— סעניארא, דיין מאן איז געקומען!...

איהר קאנט זיך שוין פארשטעלען די לאגע איהרע האבענדיג ביי זיך צוויי מענער אין צימער און וויסענדיג, אז איהר מאן האט אוודאי בעמערקט לאמבערטוטשיאס פערד אינדרויסען. אבער זי האט זיך גלייך בעהערשט און זיך אנגערופען צום נודניק בזה הלשון:

הער אויס מיין ליבער, אויב דו האסט מיך באמת ליב און אויב מיין לעבען איז ביי דיר טייער, זאלסטו טון וואס איך הייס דיר. שטעל אן דיין שפיז אין האנט, בלאז אן דיין פנים מיט רציחה און לאז דיך געהן פון שטוב ארויס מיט א געשריי „כ׳שווער ביי גאט, אז כ׳וועל איהם טויטען“, אויב מיין מאן וועט דיך פערהאלטען און וועלען ביי דיר עפעס פרעגען, זאלסטו איהם נישט ענטפערען, נאר גלייך ארויף אויפ׳ן פערד און מיט דעם זעלבען אויסגעשריי: „כ׳שווער ביי גאט אז כ׳וועל איהם טויטען, זאלסטו אוועק וואוהין די אויגען וועלען דיך טראגען.

לאמבערטוטשיא האט געטון ווי די דאמע האט איהם געהייסען. ער האט אנגעשטעלט די שפיז און מאכענדיג א רציחהדיגען פנים, האט ער זיך געלאזט פון שטוב און די טרעפ אראפ, מיט א געשריי: „כ׳שווער ביי גאט, אז כ׳וועל איהם טויטען!“

— וואס מיינט איהר דער־מיט? — האט דער מאן ביי איהם געפרעגט א איבערראשטער. לאמבערטוטשיא האט נישט געענטפערט, נאר איבערחזרענדיג דעם זעלבען פסוק, האט ער זיך ארויפגעכאפט אויפ׳ן פערד און אוועק.

דער מאן איז אריין אין שטוב נישט טויט, נישט לעבענדיג און געטראפען זיין פרוי א פערציטערטע פון שרעק.

— וואס איז דא געשעהן? וועמען האט ער געדראהט מיט זיין שפיז?

די דאמע האט איהם אנגענומען פאר׳ן האנט און אריינגעפיהרט אין צימער און הויך אויפ׳ן קול, אז לעאנעטא זאל הערען האט זי געזאגט:

— הא, מיין טייערער מאן! שטעל דיר פאר די שרעק וואס כ׳האב איבערגעלעבט. אזוי ווי איך זיץ, נישט וויסענדיג וואס צו זאגען, לויפט אריין א יונגערמאן, טויט אזוי ווי א מת, און לאמבערטוטשיא נאך איהם, מיט דער שפיז אין האנט.

— וועמען זוכט איהר? וועמען דארפט איהר?

— פרעג איך ביי איהם, און דער יונגערמאן בעט זיך ביי מיר און שרייט:

— סעניארא, ווי גאט איז אייך ליב, בעהאלט מיך, ווארים ער וועט מיך טויטען! איך האב זיך תיכף אוועקגעשטעלט אויפ׳ן שוועל פון טיר און לאמבערטוטשיאן פערשטעלט דעם וועג.

— מיין שטוב איז נישט קיין שענק! האב איך אויסגערופען — האט רעספעקט פאר א אנשטענדיגער דאמע!

אויף לאמבערטוטשיאן האט דאס געווירקט, און ער איז צוריק אוועק מיט׳ן שפיז אין האנט, ווי דו האסט געזעהען.

— דו ביסט א מוטיגע און בראווע פרוי, מיין ווייב! — האט דער מאן אויסגערופען און איהר ארומגעכאפט קושען — און וואו איז דער בעהאלטענער? — האט ער ביי איהר געפרעגט. און נישט ווארטענדיג אויף קיין תשובה האט ער אויסגעשריגען:

— הע, וואו ביסטו ערגעץ? קריך ארויס!

לעאנעטא האט זיך קוים איינגעהאלטען נישט אויסצופלאצען אין א געלעכטער. ער האט געמאכט א אנ׳ערנסטען פנים און ארויס פון הינטער׳ן פארהאנג.

— בעדאנקט דער דאזיגער בראווער פרוי, וואס האט דיך פון טויט געראטעוועט — האט דער מאן צו איהם פייערליך געזאגט.

— אייך מיין הערר, דאנק איך, פאר אייער גאסטפריינטליכקייט און בעזונדערס אייער פרוי וואס האט מיך ביים לעבען דערהאלטען...

היינט און פאלג. טעג!
פיקטיגסטע קרעאציע פון דער גרעסטער עקראן־ליבהאבערין
GRETA GARBO
„דער קוש“
דראמע פון וואהנזין, פעולאנג און גרויסער ליבע. אין די הויפטראלען:
CONRAD NAGEL i LEW AYRES.
אוי סער׳ן פראגראם: פרכטיגע קליינג־קאמעדיע א. נ. „מיין ווייב“ ווי אויך איטואליטעטען פון לאנד.
אנהויב אין געוועהנליכע טעג 4 אכטיטאג שבת זונטאג און יום־טוב 1 א זייגער ביי־טאג
פאפולערע פרייזען.

DR. MED. H.LUBICZ
ספ. פאר הויט, וועגערישע און געשלעכטס־קראנק
אויף צעגעלניאנא 43, טעל. 141-32
עמפפאנגס־שטונדען 8–10, 12–2, און 5–8 זו. טאג און יו״ט 9–1. פאר דאמען בעזונדערער ווארטע־זאל.

די עלעגאנטסטע מתנה לכבוד חנוכה
איז א שעהנע פערפום־באמבאניערקע איינגעהויפט
איז דער גוט־בעקאנטער פערפומעריע
י. דרוקער,
זאוואדזקא 5
וואו ס׳געפינט זיך דער רייכסטער אויסוואהל פון די נייעסטע קאסמעטישע ארטיקלען
פערפומען, טואלעט־זייפען, פודערן, קעלנישע, בלומען־וואסערן
צו אויסבאהמס־פרייזען
Perfumerja J. DRUKIER, Zawadzka 5, tel. 175-92 מיט אכטונג
איך עמפפעהל זיך דער געעהרטער קונדשאפט.

קינא־טעאטער
STYLOWY
(dawniej „ŚWIT”)
POMORSKA 89.
היינט און פאלגענדע טעג!
ווייסע רויזען
פערגרעסערטער ארקעסטער! דער זאל איז גוט בעהייצט.
היינט און פאלגענדע טעג!
ריהרענדע ליבען־דראמע, געשפילט אויפ׳ן גרונד פון א׳אמת דיגער פאסירונג צווישען דער דייטשער אריסטאקראטיע. — אין די הויפטראלען:
Diana Karenne, Dolly Davis, Jack Trevor
אנהייב 5.30 נאכמ. שבת און זונטאג 3 נ״מ. לעצטער סעאנס 9.30 אוונט.

אויף די ווייהנאכטען!

קאנסום

ביי דער „ווידזעווער מאנופאקטור"

ראקיטשינער 54

צופאָהר מיט די טראמוואיען 10 און 16

עמפפעהלט צו סענסאציאנעל ביליגע פרייזען, כדי יעדער איינציגער זאל קענען קויפען א יום־טוב־פרעזענט פאַר זיך און פאר אנדערע:

רעשטלעך, סעקונדא, בראקעס, בארכאנעז, פלאנעלען און אנדערע ארטיקלען פון בעקאנטער גוטקייט, אויסארבייטונג פון דער ווידזעווער מאנופאקטור.

זשאַקעטען וואָלענע געוועבט מיט זייד אין אַלע קאָלירען פון 11.— זל.	**זייד־וואַרען** אין די מאָדערנסטע קאָל־רען פאַר א מעטער פון 2.95 זל.	**הענדשקעס** פאַר הערען און דאַמען, אימיטאַציע (Duńskie) פון 1.75 זל.
מענער־העמדער ווייסע און קאָלירטע פון די בעסטע געוועבען פון 9.75	**וואָלענע טיכלעך** אין שעהנע מוסטערן פאַר א שטיק פון 11.—	**ראמען־שטאפען** וואָלענע אין אַלע ברייטען, קאָלירען און מוסטערן פאַר א מעטער פון 3.45 זל.
TWEED און וואָלענע זשאַרזשעטען אין די נייעסטע מוסטערן און קאָלירען פאַר א מעטער פון 5.— זל.	**וואָלענע קאָלדרעס** (קאָצען) אין א גרויסען אויסוואַהל פאַר א שטיק פון 11.50 זל.	**דאמען־וועש** העמדער, הייסע און קאָלירטע אין א רייכען אויסוואַהל פון 2.45 זל.
קראַוואַטען די נייעסטע מוסטערן אין א גרויסען אויסוואַהל פון 2.50 זל.	**פולאָווערס און סוועטערס** עלעגאַנטע מוסטערן אין א גרויסען אויסוואַהל פון 7.— זל.	**הערען־שטאפען** שוואַרצע קאַמגאַרנס ווי אויך גרעגעס פאַר א מעטער פון 10.50 זל.

א געוועלב אויף פיעטריקאָווער 17 איז פון זאָפאָרט איבערצוגעבען. צו ערפאַהרען אין אדמיג.

צו פערדינגען א לאקאל פון 4 פענסטער, 1 זאַל 1־טער שט. פאמאר־סקא 17, טעל. 206-49

א געוועלב מיט א שטוב איבערצוגעבען. פאָנסקאַ 14, נאלד.

א ריין און בעקוועם ארט צו שלאָפען פאַר צוויי אָדער 3 מענשן. געוואוירץ צו ווע־ען ביי וואר־שאַום־יוווסכאַדניע 50 קווער אָפיצינע, פּאַרטער.

א שדכן וועלכער איז בעקאַנט אין בעסערע הייזער ווערט געזוכט. אדרעסען אין אדמיניס. אונטער „Nr. 100"

א טיכטיגער אַרבייטער אָדער אַרבייטערין צו הענטשקעס שטריק וועלט פון זאָפאָרט געזוכט. צו ער־קונדיגען זיך פּריוואַטשטאַ־נער 8, אין פאפיר־געשעפט.

הלא חכמה תקרא ותבונה תתן קולה

אם תקח אמרי ומצותי תצפן אתך
אז תשכב בטח ושנת כי הלך בתום
ילך בטח ומעקש דרכיו יודע

איבער דעם זאָלסט נאר קומען און ביורא
פון ד. מאנעלא
וואס איז איבערגעטראָגען געוואָרען פון צווייטען הויף אויפ'ן ערשטען הויף פיעטריקאווער 17, ליוקס אָפיצינע פּאַרטער, טעל. 124-95
וואו ס'ווערט ווייטער ערלעדיגט פּינקטליך און געוויסענהאַפט בשריבען א־לערליי ביטעס: ציווילנע, קאָרנע, האנדלאָווע, אפּעלאַציעס, אדוואָקאַטיסטן, ליווידאַציעס, זאָבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען, ווענען דירות אין אויסלאַנד ראַזיעמטשע, ווי אויך איבער־זעצונגען אין אַלע שפּראַכען.
בעמ.: קליענטען און זאַכען וועלכע ווענדען זיך צו מיר ווערן באַדינט במשך פון 24 שעה
מיט אַכטונג ד. מאנעלא, פּיעטריקאָווער 17, 1־טער הויף

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאַקטוירים־ספּעציאַליסטן
זאַוואַדזקאַ 1.
נאָר פאַר וועגערישע הויט־קראַנקה. און מענער־שוועכע אנאַליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפּער. קאָנסיליומס מיט ספּעציאַליסטן פון אוראָלאָגישע און נערוון־קראַנקהייטען. קוואַרץ־לאַמפּ. עלעקטרישער הייל־קאַבינעט קאָסמעטיק.
— — טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אָוונט. — —
פון 11 ביז 12 ביי טאָג און פון 2 ביז 3 נאָכמ. נעמט־אָן א פרוי־דאָקטאָר נור קינדער און פרויען
זונטאָג פון 9 פריה ביז 2 נאָכמיטאָג.
— באַזונדערע וואַרטע־ציכער פאַר פרויען. —
וויזיט 3 זל.

ווענערישע כירורגישע קליניק „SANATO"
אגראדאווא 10, טעל. 213-57
1־טע און 2־טע קלאַס
ערצליכע אויפזיכט איבער דער מוטער און קינד
פרייזען פון געבורט
אין 2־טע קלאַס צוזאַמען מיט פערהיטונגס־מיטלען
200 זל.
אויגען־אַבטיילונג פון ד"ר מעד. י. קאַרוש
עמפּפאַנגס־שעה'ן פון 1 ביז 2 נאָכמיטאָג.
כירורגישע אַבטיילונג פון ד"ר מעד. מ. קאַנטאַר
עמפּפאַנגס־שעה'ן פון 1 ביז 2 נאָכמיטאָג.

DOKTÓR
H. WOŁKOWYSKI
האט זיך איבערגעצויגען אויף
צעגעלניאַנאַ 36, טעל. 216-90
ספּעציאַל־ארצט פאַר הויט־ און וועגערישע קראַנקהייטען, מענער־שוועכע. אַלע אַרט אַנאַליזען, עלעקטראָטעראַפּיע, בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ־שטראַהלען
נעמט אָן פון 9 — 2 נאָכמ. און פון 5 — 9 אָוועגד
פאַר דאַמען באַזונדערע וואַרטע־צימער.

קינא־טעאטער ZACHĘTA
26 זגערזשער 26
גרויסער דאפּעלטער פּראָגראַם!
— I —
לעצטער אנגריף
הויפּטן־מייסטערווערק א.ג. אין דער הויפּטראָלע: **Francis Bushman**
מעכטיגע דראַמע, קאַמף פון די העלדען מעגען בעפרייאונג פון פרעמדע.
— II —
די קלוגע פרוי
גרויסער פּראַכטיגער פילם. הויפּטראָלען: **Phyllis Haver i Jacouline Logan**
אויסערן פּראָגראַם: „די ליבע פון רבינ'ס טאָכטער"
פערשטאַרקטער אָרקעסטער אונטער לייטונג פון ה' כטעפאַנסקי.
אָנהויב פון די סעאַנסען: אין געוו. טעג 4 נאָכמ. שבת, זונטאָג און יום־טוב — 12 א זייגער בייטאָג. דער זאַל איז גוט בעהייצט.

אכטונג, פאבריקאנטען און רייסעררייען!

דערמיט ווערט בעקאַנט געמאַכט, אז אַמביציאָנסטען קען מען קויפען ביי אן אויסלענדישער גרויסער פירמע זעמעליכע רויה־מאַטעריאַלען, גרעסערע און קלענערע קוואַנטומס
לומפען (שמאטעס)
ווי: בייטוך 80/1, קאַמגאַרן־אָבפאַל, וואָלענע שטרימף, זאָווע געשטריקס, טיבעט, האַלב צעפּער, ניי־ווייס, ניי העלבוים, ניי העמדער־צעפּער, שוואַרצע שטרימף, זיידענע שטרימף, אַלעס אַסאָרטירט און גאַראַנטירט פאַר שעהנע סחורה און צו ביליגע פרייזען.
אַבשלוסען אויף לענגערע ליפערונגען וועכענטליך אָדער מאָנאַטליך מיט מאָן־בערעכנונג. דיסקרעט געזיכערט. פערמיטלער אויסגע־שלאָסען. אָפּערטען ווערען געבעטען אין אדמ. פון דער צייטונג איבערצוגעבען אונטער „L. K. W. 64"

לאנגיעריגער געריכטס־סעקרעטאר
ערטיילט און ערלעדיגט אלערליי
ביטעס, אנקלאגעס און קלאוזולעס
ספּעציאַליסט אין מיליטער־ענינים.
שנעלער אויסקויף פון פאַטענטען אין רעגיסטראַציע־קאַרטען אויפ'ן יאָהר 1931
ב. מאז, 10 פיעטריקאווער 10

זיכערע הילף און א רפואה

אהן א אפעראַציע, אן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט־פערגיפטונג פאר קראַנקע אויף קילעס פאר מענער ווייבער און קינדער. פערשידענע קאַליקעס אין גוף פאר הויסערם און פיס

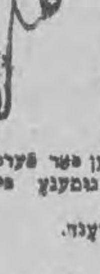

פערלאָזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל־בראָך ווערט גרוים אַזוי ווי א מענשען־קאָפּ, אָדער אַזוי ווי א וואַסער־קאָ און עס פאַלט אַריין אין דעם פוס און דער קראַנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראַנדיג און שטאַרבט. ספּעציעל גוטע היל־באַנדאַזשען אויסגעצייכנעט נאָך דורך גרויסע פּראָפעסאָרן מיט מיינע בעהאַנדלונג און פון דייטשען פּראָפעסאָר־דאָקטאָר ברעכערונג בעזאָרגונגען זיכער דעם שטאַרקסטען און געפעהרליכסטען

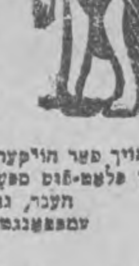

בראָך. אויך פאַר הויקערס לאַמונגען מיט הייל־גאַרסעטען און אַפּאַראַטען פאַר פערקרימטע פיס און פלאַטפוס ספּעציעלע אַנלעגען אין די שיך. קינסטליכע גוטע פיס און הענט, גוטע זאַקען פאַר די גרעסטע קראַנקע אָדערן.
עמפּפאַנגט פון 9 ביז 1 בייטאָג און פון 3 ביז 7 אין אָוונט.

אָרטאָפּעדישע אַנשטאַלט

Specialist J. RAPAPORT Ortoped von Lemberg
Łódź, WÓLCZAŃSKA 10, tel. 221-77, front, parter

בעמערקונג: דאָס געוויסענהאַפטע ערשייגען פון די קראַנקע איז אונבעדינגט נויטיג. דיפּלאָמען האָבען אויסגעשטעלט פאָלגענדע אוניווערזיטעטס־פּראָפעסאָרען: פּראָפ. ד"ר באַראַנטש, פּראָפ. ד"ר י. מאַרישלער, פּראָפ. ד"ר ב. קיעלאַנאָווסקי און אויך אַנדערע. מיר נעהמען אויך אָן טעריזיכערטע פון דער קראַנקען־קאַסע

דאנקזאגונג.

דאָס געעהרטען ה' ד"ר. י. ראַפּאַפּאָרט, ספּעצ. פאַר בראָך־לידענדע אין לאָדז, וואָלטשאַנסקאַ 10, פּראָנט 2. שטאָק, פאַר דער גיכער איינגעריכטונג הילף און רע־טען מיך דעם ערשטען טאָג ראש השנה פון דעם שטאַרקן און פאַר מיין לעבען געפעהר־ליכען בראָך, פאַר דעם חיסע שאַפליבען אַנלעגען מיר דעם באַנדאַזש פון ז"ז טעמאָרע דאַנק איך אויף דעם וועג הערצליך און עמפּפעהל איהם דערדורך פאַר אַלע בראָך־לידענדע,

Dr. M. Minzer, N. lekarz kolejowy K. Chorych.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.